

ธรรมต้องมีหน้าก็มีเบา

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๔๔

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากคต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ชำระกิเลสนะ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าธรรมจะชำระกิเลส ธรรมต้องมีหน้าก็มีเบา มีน้ำหนักใจ มีหน้าก็มีเบา “เบา” เบาในการกล่อมใจเข้าไป “หนัก” หนักในการชำระกิเลส ธรรมต้องมีหน้าก็มีเบา เพราะกิเลสมันยังมีหลายชั้นหลายตอน มีปู่ของกิเลส มีพ่อมีลูก มีหลาน เวลาที่มีปู่ ปู่เป็นผู้ที่ผ่านประสบการณ์โลกมามาก เป็นผู้ที่เราจะทำลายได้ยาก แต่ที่กำลังไม่มี ถ้าเราจับเจอตัวของปู่ได้ เราจะชำระกิเลสได้ง่าย แต่เวลามันจับ มันค้นหาได้ยาก เพราะว่าเขาจะซ่อนอยู่ในบ้านที่ปิดไว้มิดชิดเลย

คนที่มีอายุขัยในบ้านของเรานี้เป็นเจ้าของ เป็นมรดกของวิภูวน เห็นไหม มรดกวิภูวะเป็นเจ้าของมรดก เจ้าของมรดกเป็นปู่ย่าเรา เราต้องเอาอกเอาใจอยู่ในบ้าน จึงหาตัวได้ยาก พ่อของกิเลส กิเลสเป็นผู้ที่ทำงานทำการอยู่ เป็นผู้ที่รับผิดชอบในบ้านนั้น เห็นไหม โลก โกรธ หลงอยู่ตรงนี้ ตรงที่มันมีกำลังมาก คนที่มีกำลังมากคือพ่อบ้านนั้นมีกำลังมาก แล้วก็ลูก ลูกก็มีลูกออกมา กำลังวัยรุ่นอยู่ มีโมโหโทโสอยู่ในลูกคนนั้น แต่ก็ต้องมีหน้าก็มีเบา เห็นไหม แล้วก็หลานของกิเลส หลานที่ว่าอ่อนๆ ด้อยๆ นี่แหละ หลานเป็นตัวเล็กๆ นี่แหละ แต่นั่นก็เป็นกิเลสทั้งหมด

แล้วรวมกันตั้งแต่ปู่ตั้งแต่พ่อ ตั้งแต่ลูก ตั้งแต่หลาน รวมเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันหลอกหลวง เราเราไม่สามารถจะเข้าไปทำความสงบได้เลยถ้าเรารวมตัวกัน แม้แต่แยกปู่ พ่อ ลูก หลานนี้ แต่ละชั้นแต่ละตอนเราก็ต้องมีน้ำหนักที่เข้าไปต่อสู้อยู่แล้ว แล้วเขายังรวมตัวกันปฏิเสธเรา หลอกหลวงเราให้เราทำความสงบ พยายามทำความสงบ ถึงทำความสงบนี้ทำได้ยากไป

กรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดต่างกัน กรรมนี้จำแนกสัตว์ให้เกิดต่างกัน อาศัยกรรมนั้น เห็นไหม เราอาศัยกรรมนั้น เราถึงได้เกิดเป็นมนุษย์ มนุษย์สมบัตินี้ประเสริฐมาก ประเสริฐที่ว่าเราเกิดมา เพราะกรรมดีพาเกิด ถ้ากรรม เห็นไหม กรรมนี้เป็นกลางๆ เสมอต้นเสมอปลาย หลอกหลวงไปได้ ใจ กรรมดีทำให้ผลเป็นความดี กรรมชั่วทำให้ผลเป็นกรรมชั่ว แต่กรรมการกระทำนี้ กระทำแล้ว สะสมลงที่ใจ อยู่ที่ว่ากรรมอันนี้จะแสดงตัวออกมาเมื่อไหร่

จะแสดงผลออกมาดี เห็นไหม เราก็เกิดมาปัจจุบันนี้เรามีโอกาสเกิดมาดี เพราะอะไร เพราะกรรมให้ผลเป็นสิ่งที่ดี เราถึงได้เกิดมาเป็นมนุษย์ เห็นไหม เป็นมนุษย์เป็นสัตว์ที่ประเสริฐแล้วยังพบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนามาจากไหน? มาจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสะสมบารมีมา ๔ อสงไขย แสนมหากัป ถึงได้เกิดมาเป็นเจ้าชาย สิทธัตถะ ขนาดบุญญาบารมีขนาดนั้นยังต้องใช้เวลาวนขวายอยู่ถึง ๖ ปี เห็นไหม นี่ทำด้วยความ วิริยะอุตสาหะ ถึงว่า บุญญาธิการขนาดนั้นถึงได้เปิดหน้าของกิเลสออกมาให้เห็นกิเลสได้ แล้ววาง ธรรมไว้

วางธรรมไว้ แล้วเราเกิดเป็นมนุษย์ ได้บุญกุศลพาให้เกิดขั้นหนึ่ง เกิดเป็นมนุษย์แล้วพบ พระพุทธศาสนาอีกขั้นหนึ่ง พบพระพุทธศาสนาแล้วพบพระพุทธศาสนาแล้วศึกษา ใคร่ครวญอยากประพฤติปฏิบัติให้พ้นจากกิเลสอีกขั้นหนึ่งนะ อานาจาสนาเราถึงมีมาก เกิดจาก กรรมดีของเรา นี่กรรมเป็นการกระทำ กรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดต่างๆ กัน เห็นไหม ลูกในบ้าน เดียวกันก็จำแนกสัตว์ให้ความคิดนี้เกิดต่างกัน ความคิดที่เกิดที่มีสะสมมาในใจที่ต่างกันนั้นมันอยู่ที่จิตนิสัย จิตนิสัยอันนี้มันก็มีหนักมีเบา นี่กรรมที่จะชำระกิเลสมันต้องมีน้ำหนัก มีความกด ถ่วงเข้าไปชำระใจของเราได้ อันนั้นถึงจะเป็นธรรมที่ว่าชำระกิเลสได้ ถ้ากรรมเป็นพื้นๆ ไปมัน เป็นปริยัติ เห็นไหม

ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ ต้องมีปริยัติก่อน การศึกษาปริยัติ ธรรมในภาคปริยัติ ปัญญาในการศึกษาเล่าเรียน ความศึกษาเล่าเรียนมา การจำมา จำตำรา มา จำมา มันก็เป็นสุดมยปัญญา ปัญญาที่ว่าเราทำของเราขึ้นมา เราศึกษาเข้ามา มันก็อันเดียวกับกรรม กรรม เราทำคุณงามความดี แต่คุณ งามความดีทำไมไม่ตอบสนองเราอย่างที่เรพอใจ เราทำความชั่ว คนเราในโลกนี้เห็นคนทำความ ชั่วมากเลย ทำไมเขาทำความชั่ว เขาทำไมมีแต่ความสุขของเขา ทำไมเขามีอานาจาสนาอยู่ในผล บุญของเขา นี่มันจะเห็นได้ว่าการกระทำอันนั้นมันทำแล้วให้ผลแน่นอน เพียงแต่จะให้ผลตอน ไหน เห็นไหม มันไม่มีกฎตายตัว มันเป็นว่าบุญกุศลของใคร จังหวะ โอกาส

ถ้าในภาคปฏิบัติเรานี้เราประพฤติปฏิบัติ อาจารย์บอกว่าวัวปากคอก วัวอยู่ที่ปากคอกมันจะอ่อนแอ บุญกุศลทำไว้น้อยก็จริงอยู่ แต่อยู่ที่ปากคอก อยู่ที่อารมณ์ที่เราจะออกจากใจ ใจนี้ออกเวลาดับขันธไป มันออกไปมันเสวยอารมณ์อันนั้นไป เหมือนเราออกจากบ้านมา เราใส่อาภรณ์อะไรมาเราก็เป็นชุดนั้น ถ้าเราแต่งชุดราชการเราก็เป็นราชการออกจากบ้านมาไปทำหน้าที่การทำงาน เราแต่งชุดไปเที่ยวออกมาจากบ้านมาเราก็ไปพักผ่อนล่าลองของเรา

จิตนี้ก็เหมือนกัน ถ้ามันออกจากใจ เห็นใหม่ ถึงบอกว่าการประพฤติปฏิบัติมันมีคุณประโยชน์ตรงนี้ไง ตรงที่เรารู้วิธีการ เราสามารถตัดแปลง ไม่ตกไปในอำนาจของการกระทำของกิเลสที่อยู่ในกรรมนั้นนะ กรรมนี้เป็นกลางๆ ถ้ามีกิเลสอาศัยอยู่ในกรรมนั้นมันก็ทำให้เราจับใส่ ให้เราทำตามอำนาจของมัน แล้วมันรวมตัวกันตั้งแต่ปุ่พอถูกออกมาให้เราทำความสงบได้ยาก เห็นใหม่ ทำความสงบของใจเข้ามาที่เราทำได้ยากเพราะนี้ แล้วยังยากเพราะจิตนิสัยอีกต่างหาก จิตนิสัยของเราที่เราสะสมของเรามา

ฉะนั้น เราต้องพยายามของเราขึ้นมาเพื่อเราศึกษาธรรมแล้ว สุตมยปัญญา ปัญญาเราศึกษาแล้วเราเชื่อมั่น ความเชื่อนี้เป็นสมบัติของมนุษย์ ศรัทธานี้ ถ้าเป็นมนุษย์สมบัตินี้ ศรัทธานี้ ประเสริฐที่สุด มีศรัทธาแล้วมันลากเรามาได้ ถ้าไม่มีศรัทธา เราก็อยู่ไปวันๆ หนึ่ง เราเป็นชาวพุทธ เราก็นับถือศาสนาพุทธ ก็วางศาสนาพุทธไว้เป็นศาสนาสิ เราเป็นเรา มันคนละเรื่องกัน แต่พอเรามีศรัทธา เรามีความเชื่อ เห็นใหม่ เราเข้าไปศึกษานี้มีสุตมยปัญญาขึ้นมา ความเชื่ออันนั้นมันลากเข้ามาๆ นี่ถึงว่าเป็นความเชื่อ อันนี้เป็นประโยชน์ เป็นห้วงจรที่ที่จะดึงเข้ามา ดึงเข้ามาแล้วเราก็ต้องมีปัญญาสิ ปัญญาของเราใคร่ครวญว่าการกระทำของเรามันจะถูกหรือมันจะผิด ถ้ามันจะถูก มันจะทำให้เราเข้าทาง

ถ้ามันจะผิด เห็นใหม่ เวลาเราศึกษา เราประพฤติปฏิบัติ เราจะเข้าใจว่าเป็นความถูกต้องทั้งหมดหรือ กิเลสมันอยู่ในใจ มันปล่อยเราหรือ มันให้เราทำตามที่เราจะเข้าถึง พ้นจากอำนาจของมันโดยสะดวกสบายอย่างนั้นหรือ มันเป็นไปได้ไม่ได้ เห็นใหม่ การเกิดนี้บุญพาเกิดแน่นอน บุญนี้พาเรามาเกิด เราถึงได้เกิดเป็นมนุษย์ แต่บุญพาเกิดมาก็กิเลสมันก็พร้อมกับการเกิดอันนั้น อวิชชาปจฺจุยา สงฺขารา ความไม่รู้ ความไม่เข้าใจ รู้ของมัน รู้ประสาของมันเป็นปุ่ เห็นใหม่ อวิชชาคือตัวปุ่ คือเรือนยอด คือกิเลสรวบยอดอยู่ที่กลางหัวใจนั้น มันพาให้ใจดวงนี้ไปเกิด ขณะทีไปเกิดนี้ มันอาศัยวิญญาณเป็นปฏิสนธิวิญญาณ ปฏิสนธิวิญญาณไม่ใช่วิญญาณในขั้น ๕ นี้รวบยอด มันถึงว่าเป็นปุ่ ปุ่ที่ว่าเจ้าของมรดกวิภูวน

ปฏิสนธิวิญญาณไม่ใช่วิญญาณในขั้น ๕

วิญญาณที่เรารับรู้แล้วว่ามามีกายกับใจๆ เราว่าเราเห็นใจเราๆ

อันนั้นมันเป็นอาการของใจ มันไม่ใช่ใจ ไม่ใช่ปฏิสนธิวิญญาณ ปฏิสนธิวิญญาณคือ อวิชชาปจฺจยา สงฺขารา สงฺขาราปจฺจยา วิญญาณ มันเป็นปจฺจยาการทั้งหมด แต่มันอยู่ในรวมตัวของมันเองแล้วมันพาเกิด คนเกิดแล้วถึงระลึกถึงอดีตไม่ได้เลย เกิดมาใหม่ก็คิดว่าเราเป็นคนใหม่ตลอด เกิดมาใหม่ก็นึกว่าเราชาตินี้ชาติแรกที่เราเป็นคนเกิดมา ไม่มีอดีต ไม่มีปัจจุบัน ไม่มีอดีต ไม่มีอนาคต แต่มันมาจากอดีต นี่ก็คือว่า นี่ก็คือตัวมาเกิด อวิชชาที่เกิดมาพร้อมกับบุญกุศลที่ว่าเรามีกุศลๆ เราพาเกิดอยู่นี้ อวิชชาตัวนี้ก็เกิดมาพร้อมกัน แล้วก็เข้าวัฏจักร เป็นเจ้าของมรดกวัฏจักร คือวัฏวนที่เราต้องเกิดต้องตายอยู่ในนั้น ก็เลสมันครอบคลุมอย่างนั้นอยู่ แล้วเราจะประพาศธรรม

ธรรมคืออะไร? ธรรมคือธรรมะไง ศาสนธรรมคือคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ที่เยาะเย้ยพญามารตัวนี้ก่อนเลย “มารเอ๋ย เธอเกิดจากความคำริของเราเดี๋ยวนี้เธอจะเกิดอีกไม่ได้” จะต้องฆ่าทิ้ง มารนี้โดนทำลายออกไป พอโดนทำลายออกไป จากอวิชชาเต็มอยู่ในหัวใจ หัวใจนั้นอิสระขึ้นมา การเกิดการตาย ถึงว่าตายเป็นชาติสุดท้ายแล้วจะไม่ต้องตายอีกไง ตายแล้วไม่มีวันเกิด เกิดแล้วต้องตายทั้งหมด ตายแล้วก็เกิดทั้งหมด เว้นไว้แต่พระอรหันต์เท่านั้น

แต่เราต้องเกิดต้องตาย ตัวนี้เป็นมรดกของเจ้าวัฏจักร มันอยู่ในหัวใจของเรา แล้วมันก็รวมลูกหลานของมันปกป้องสิทธิ ปกป้องพื้นฐาน ปกป้องที่อยู่อาศัยของเขา ปกป้องหัวใจไว้เป็นที่ขบถายของกิเลสไง แล้วมันปกป้องไว้อย่างนั้น มันเป็นที่อยู่ของเขา แล้วเราจะขอที่อยู่นั้นเพื่อที่จะทำงานนะ ฟังสิ ขอที่อยู่นั้นเพื่อจะทำงานก่อน ทำไมถึงต้องขอที่อยู่? เพราะต้องทำความสงบของใจขึ้นมาให้ได้ไง ถ้าใจนี้ไม่สงบขึ้นมา เราทำขนาดไหนมันก็เป็นอาการของใจ มันเป็นความคิด มันเป็นอารมณ์โลก เป็นโลกิยะไง เป็นสุตมยปัญญา ธรรมนี้ถึงฟังรื่นหู

เราฟังกัน เราพูดกันเป็นกลางๆ เห็นไหม มัชฌิมาปฏิปทาของกิเลส ไม่ใช่มัชฌิมาปฏิปทาของธรรม มัชฌิมาปฏิปทาของกิเลสคือคำพูดที่รื่นหู คำพูดที่ต้องขออนุญาตกิเลสก่อนถึงจะพูดได้ไง ต้องขออนุญาตกิเลสนะ จะแสดงธรรมก็ต้องขออนุญาตกิเลส ถ้าคำพูดที่รุนแรงเกินไปกลัวจะสะเทือนกิเลส เห็นไหม

ธรรมที่ว่าจะเป็นธรรม ที่ศาสนธรรมเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เราจะชำระกิเลสในหัวใจของเรา ต้องอาศัยให้กิเลสมันอนุญาตให้พูดได้แค่มีสมาธิปฏิบัติ ความมีสมาธิปฏิบัติของมันคือความเรียบง่าย ความพึงรั้นหูของมันหรือ นั่นนะมันเป็นคำพูดอย่างนั้น มันถึงไม่สามารถเห็นหน้ากิเลสได้ไง ไม่สามารถเห็นแก่หลานนะ เห็นไหม เป็นชั้นเป็นตอนเข้าไป แต่เป็นชั้นเป็นตอนเข้าไป ขณะที่เราจะเข้าไปหานี้ เขารวมตัวกันหมด เขาสวมกั๊กกัน เพราะครอบครัวนี้เป็นครอบครัวของเจ้าวัฏจักรที่อยู่ในหัวใจนั้น เขายึดพื้นที่นี้ไว้ตลอด เขาจะไม่ให้เรามีโอกาสทำงานหรอก มันถึงต้องทำความสงบก่อน ทำความสงบนี้เป็นพื้นฐานเพื่อจะขอพื้นที่ให้ทำงานสักนิดหน่อย

ทีนี้ทำความสงบเข้ามา มันถึงยากตรงนี้ไง ผู้ที่ปฏิบัติใหม่ เริ่มต้นการประพฤติปฏิบัติลำบาก ลำบากตรงนี้ ลำบากที่ว่า เพราะครอบครัวของกิเลสรวมตัวกัน สวมกั๊กกันแล้วพยายามผลักไสให้เราออกนอกเรื่องนอกราว ผลักไสไง ผลักไสให้เรารวมตัวไม่ได้ ให้พลังงานของใจกลับมารวมตัวกันให้มันมีพลังงานขึ้นมา เห็นไหม สัมมาสมาธิ ความสงบของใจ ถ้าใจนี้สงบเข้ามา ถ้าสงบเข้ามา เห็นไหม “ถ้า” นะ แล้วถ้าไม่สงบล่ะ? ไม่สงบก็คิดว่ามันสงบได้ นี่ความจินตนาการมันเป็นไปได้

ถึงว่า สุตมยปัญญา จินตมยปัญญา ปัญญาความศึกษาในธรรมะแล้วเราก็คิด เราก็จินตนาการไป จินตนาการไปพอเท่าทันแล้ว เห็นไหม เท่าทันความคิดของตัวเองมันจะหยุดนะ นี้ควรแก่การงาน ถ้าควรแก่การงาน การว่าควรนั้นมันเป็นอะไร? มันมี ๒ ไซ้ไหม ควรแก่การงาน งานกับความควร เห็นไหม ใจก็เหมือนกัน กิเลสกับเราเป็นคนละอันกัน แต่กิเลสมันปกคลุมเราอยู่ กิเลสไม่ใช่เรา เราไม่ใช่กิเลส ถ้ากิเลสเป็นเรา เราเป็นกิเลส เราจะชำระกิเลสไม่ได้

กิเลสนี้มันอยู่ในเรา แต่มันไม่ใช่เรา แต่มันนอนเนื่อง มันเป็นอนุสัยที่เหมือนกับเนื้อเดียวกัน เพราะมันเกิดตายพร้อมกัน มันเป็นเรือนเชื้อของโรคในหัวใจนั้น เชื้อส่วนใหญ่ออกไปแล้วส่งแขนงออกมาเป็นปลีกล้วยออกมาเพื่อจะใช้อายตนะของเราไง ใช้กายกับใจ เห็นไหม อายตนะ

อาวุธของปุณีสมันเป็นนโยบาย เป็นวิชาที่ว่าสั่งลงมา แล้วโลก โกรธ หลง เวลาเกิดความรุนแรงขึ้นมา นี่โลก โกรธ หลง อาวุธของมันคืออะไร? อาวุธของมันคือกามราคะไง อาวุธของมัน

คืออสุภะที่จะต่อสู้อันใด นี่คืออาวุธของเขา โลก โกรธ หลง ความผูกโกรธ ความโลภ ความโกรธ ความหลง

อาวุธของลูกละ ของลูก ก็กายกับใจ เห็นไหม ระหว่างกายกับใจ กายกับใจอาศัยกาย ธาตุ ๔ นี่เป็นที่ที่จะกำจัดเข้าไป

อาวุธของหลานละ นี่อาศัยกายกับอายตนะใด อายตนะที่ออกไปรับรู้สิ่งต่างๆ ในโลกนี้ เห็นไหม สิ่งต่างๆ ของโลกนี้ “รูป รส กลิ่น เสียง เป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร” เห็นไหม มันไม่ใช่มาร รูป รส กลิ่น เสียง ไม่ใช่มาร มันเป็นสักแต่ว่าของมัน แต่สักแต่ว่าของมัน มันเป็นคำว่า “สักแต่ว่า” เฉยๆ เพราะมันไม่มีชีวิตจิตใจ แต่ลูกหลาน เด็กมันชอบเล่นนะ มันไปติดเขาเอง มันไปพอใจ มันไปลิ้มรสสิ่งที่มันพอใจ มันจะไปยึดมันถือมันสิ่งนั้นว่าเป็นของมัน สิ่งนั้นเป็นของมัน สิ่งนั้นไม่ถูกใจเรา สิ่งนั้นถูกใจเรา นี่ความเกิดขึ้น ความเกิดให้จิตใจฟุ้งซ่านเกิดจากตรงนี้ ใจ เกิดจากว่ามันยึดโลกทั้งโลก

ใจดวงนี้เคยเกิดในวิภวภูฏะ ในวิภวภูฏะนี้ จิตนี้เคยเกิดทุกภพทุกชาติ เกิดในสูงๆ ต่ำๆ มา มันสะสมอยู่ในหัวใจนั้น แม้แต่ไม่มีสิ่งใดๆ ที่มันให้เทียบค่าได้ มันก็คิดขึ้นมาอยู่ในใจมันได้ ไม่ใช่ว่าสิ่งข้างนอก บ่วงของมารแล้วมันจะทำให้คิดนะ อันนั้นมันคิดแน่นอนอยู่แล้ว เพราะมันกระทบเข้ามาแล้วมันพอใจ แต่มันไม่มีมันก็ปรุงแต่ง มันก็คิดของมันเองได้ เพราะจิตนี้มันเคยเกิดเคยตายมา

เวลาคนนอนหลับฝัน ที่ว่าสิ่งที่มหัศจรรย์ ฝันสิ่งแปลกๆ ว่าไม่เคยพบเคยเห็นมันก็ฝันได้ นี่ ใจ มันสัมผัสมาจากสัญญาในปฏิจสมุปบาทนั้น มันไม่ได้เกิดจากสัญญาที่เราสัญญาในโลกนี้ หรือ สัญญาในโลกนี้มันตื่นๆ สัญญาในกองขันธ์ ๕ นี่มันตื่นมาก สัญญาในเจ้าวัฏจักรอันนั้นมันลึกกว่านี้ นี่สัญญาที่มันย่อยสลายลงไป ปฏิสนธิวิญญาณ นี่มันออกมาได้ ทำความสงบเข้าไปมันก็ถึงฐานของจิตอันนี้ได้เหมือนกัน นี่ทำความสงบเข้าไป

พอความสงบ ทำความสงบเพื่อให้ใจได้พักผ่อน ให้ใจได้มีที่ควรแก่การงาน ถึงต้องทำความสงบของใจ คำบริกรรมขณะที่เราปฏิบัติของเราอยู่ เราใช้คำบริกรรมก็ได้ ใช้ปัญญาใคร่ครวญตามความรู้สึกที่ออกไปตามอายตนะนี้ก็ได้อีก ใช้ความใคร่ครวญเข้าไปเพื่อจะหยุดยั้งเขาให้ได้ ต้องหยุดยั้งสิ่งนี้ให้ได้ ถ้าหยุดยั้งสิ่งนี้ไม่ได้ เป็นพลังงานเดิม เป็นพลังงานดับ พลังงานดับ มันก็ไปตามอำนาจหน้าที่ของหลานของวิชาที่มันใช้เป็นเครื่องมือ เป็นการหาเหยื่อมาให้กับหัวใจใจ

เราว่าเราจะชำระกิเลส มันเป็นการหาเหยื่อมา ทั้งในแง่บวกด้วย ในแง่ของบวกคือในแง่ของการติดอยู่ ในแง่บวก ในธรรมะที่ว่าป็นสัญญาอารมณ์ที่คิดขึ้นมา จินตนาการขึ้นมาว่าอันนี้เป็นธรรมๆ...อันนี้เป็นธรรม กิเลสมันบวกเข้าไปด้วย บวกว่าสิ่งนี้เป็นธรรม สิ่งนี้เป็นสิ่งที่ว่าเราค้นคว้ามา เราต้องการมา เราแสวงหามา สิ่งนี้เป็นของเรา เราควรพอใจสิ่งนี้ มันก็นอนตายอยู่ตรงนั้น

สิ่งที่มันนอนตายอยู่ตรงนั้น เพราะมันเชื่อใจ มันเชื่อว่ากิเลสมีอำนาจเหนือเรา เราจะมีวิชาการ เราจะศึกษามาขนาดไหนนั่นเป็นวิชาชีพ เป็นวิชาการทางโลก วิชาการทางโลก สิ่งที่จะใช้กับสิ่งนั้นได้คือหน้าที่การงาน การจะชำระกิเลส นั่น ปัญญาที่สิ่งนี้เกิดขึ้นมา มันเป็นเทียบเคียง วิเคราะห์วิจัยเข้ามาได้ ทำปัญญาอบรมสมาธิหรือการวิปัสสนา หรือการเทียบเคียงกับหัวใจ การลับปัญญานี้มันจะเทียบเคียงเฉยๆ เทียบเคียงเข้ามา เห็นใหม่

สิ่งที่เทียบเคียง กิเลสมันก็บอกเทียบเคียงในแง่ของบวกด้วย ในแง่ของความถูกต้อง ความถูกต้อง ความดีงามของมัน มันเทียบเข้ามา เห็นใหม่ นี่ความเทียบเข้ามา เทียบเข้ามาแล้วก็เห็นจริง เห็นแจ้งเข้า ก็ว่าใช่ๆ...มันเป็นจินตมยปัญญา มันไม่ใช่เป็นภวานามยปัญญา ภวานามยปัญญามันยังไม่เกิดเลย

สิ่งที่ควรแก่การงาน เห็นใหม่ ควรละ เราได้ละแล้ว พระพุทธเจ้าบอกว่า ในชั้นมัจจฯ เห็นใหม่ สิ่งที่ควรละ เราพบแล้ว สิ่งที่ควรละ เราได้ละแล้ว

นี่เราไม่ได้ละ สิ่งที่ไม่ได้ละ เพราะอะไร เพราะว่ามันเป็นจินตมยปัญญา มันไม่ใช่งานชอบ มรรคนี้อย่างไม่แสดงตัวเลย มันเป็นโลกียะ มันเป็นความคิดของเรา มันเป็นความคิดของโลก มันสงบตัวเข้ามามันก็สงบตัวเข้ามา

ความที่มันสงบตัวเข้ามา เพราะสติเราทัน สติของเราทัน ถ้าเกิดสติขึ้นมา สติเราตั้งมั่น สิ่งที่สติตั้งมั่น งานทุกอย่างถ้ามีสตินี้เป็นงาน ถ้าพ้นสตินี้ไปแล้วมันไม่เป็นงาน สักแต่ว่า เราพูดกันนะ ธรรมะทุกอย่างว่าสักแต่ว่า โลกนี้เป็นสักแต่ว่า ของที่อยู่เป็นสักแต่ว่า แต่เวลาการประพฤติปฏิบัติ การกระทำอยู่นี้สักแต่ว่า ไม่พูดถึง เราสักแต่ว่าทำเราไม่มีสติ ไม่มีสัมปชัญญะ

ใ้ทำงานของเราเป็นงานขึ้นมา งานของเรา เห็นใหม่ งานของเราเป็นงานที่ว่ามันจะชำระกิเลสของเรา งานของท่าน ข่าของท่าน งานขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ที่ก้าวเดิน

เป็นองค์แรกไป งานของพระอริยสาวกต่างๆ ก้าวเดินออกไป แล้วงานของเรา เราไปจ้มา เห็นใหม่ คำสอน ศาสนธรรม ถ้าเอามาเป็นประโยชน์...เป็นประโยชน์ ถ้าเอามาเป็นโทษ...เป็นโทษ

เป็นโทษจริงๆ เพราะกิเลสมันพลิกแพลงใช้ ธรรมะควรจะเป็นธรรมะ ควรจะฆ่ากิเลสได้ กิเลสมันก็พลิกเป็นเครื่องมือเชือดคอเราเองซะ เชือดคอผู้ประพฤติปฏิบัติมันนั้นไง เชือดคอว่าสิ่งนั้นเป็นธรรมๆ...สิ่งนั้นเป็นธรรมได้อย่างไร เพราะอะไร เพราะว่ามรรคยังไม่ได้ก้าวเดินเลย มรรคของเรา มรรคคิดเอาเอง มรรคเรา เราเข้าใจว่าเป็นมรรค

เวลาชาวโลกเขาประกอบสัมมาอาชีวะ เห็นใหม่ เลี้ยงชีพที่ถูกต้องนั้นถือว่าเป็นมรรค มรรคอันนั้นเป็นมรรคของโลกเขา มรรคนั้นเป็นเลี้ยงชีพชอบ ความเลี้ยงชีพชอบ ความประกอบการทำงาน ชอบ นั้นชอบของเขา อันนั้นธรรมะ เห็นใหม่ นี้สุดมยปัญญา บอกว่า นั่นคือเลี้ยงชีพชอบ นั่นเป็นสิ่งที่ว่าเป็นเรื่องของโลกเขา เป็นชาวพุทธ ชาวพุทธต้องทำในหลักการของพุทธศาสนา พุทธศาสนาสอนเรื่องมกโค ทางอันเอก การเลี้ยงชีพของโลกก็เลี้ยงชีพชอบ นั่นก็ถูกต้อง ถูกต้องในการที่ว่าเขาเป็นคฤหัสถ์ไง เราถูกต้อง นี้มรรคของเรามันมรรคฆ่ากิเลสไป

มรรคฆ่ากิเลสมันอยู่ที่ไหน หาสิ กิเลสมันอยู่ที่ไหน

เราว่าสิ่งนั้นเป็นกิเลส เราว่านั่นก็เป็นกิเลส ความทุกข์ ความไม่พอใจนี้เป็นกิเลสๆ...อันนี้เป็นผลของกิเลส อันนี้กิเลสมันสร้างให้สำเร็จรูปแล้ว เราเอาความทุกข์ขี้ลงในหัวใจของเรา แล้วเราถึงบอกอันนี้เป็นกิเลส...อันนี้เป็นผลของกิเลสที่เราไม่สามารถจะชำระอะไรได้ มันเป็นผลไปแล้ว เราไม่เคยเห็นทุกข์ ถ้าเราเห็นทุกข์เราต้องจับทุกข์ได้ อันนี้จับทุกข์ไม่ได้ มีแต่บ่นเรื่องทุกข์ เรื่องที่ว่าเราเสียอกเสียใจอยู่ที่นี่ เรាប់กัน แต่เราไม่สามารถหามันได้ เห็นใหม่ นี่เราไม่เจอมัน อันนั้นเป็นผลของมัน

ฉะนั้น ย้อนกลับเข้ามาสิ ย้อนกลับเข้ามา กิเลสอยู่ที่ไหน?

กิเลสมันอยู่ที่ใจ

แล้วกิเลสอยู่ที่ใจแล้ว อาการของใจที่ว่าจับได้นี้ก็เป็นอาการของใจ มันไม่ใช่กิเลสหรือ?

เป็นผลของกิเลส เห็นใหม่ เป็นผลของมัน

พระพุทธเจ้าถึงบอก “ทุกข์นี้ควรกำหนด” สิ่งนี้เราควรกำหนด ควรละมัน ควรกำหนดให้ได้ก่อน ควรจับให้ได้ก่อน ใครจับได้ ใครเห็นทุกข์นั้นนะ คนนั้นเป็นคนประเสริฐ ใครเห็นทุกข์ ใครจับทุกข์ได้ ถึงจะเป็นผู้ประเสริฐ ถึงจะเป็นอริยสงฆ์

อันนี้มันยังไม่ใช่ เราตื่นกัน เราทำของเราไปแล้วเราก็จินตนาการของเราไป แล้วคำพูดมันก็จะเทียบเคียงมาอย่างนั้น เดินไปเดินมา เห็นไหม เดินไปเดินมา เดินไปจะถึงที่ เขาว่าอย่างนั้นนะ ลองเดินหลงทางมันจะไปทางไหน ลองเดินผิดทางสิ เดินจนวันยังค่ำ กินยันรุ่ง เดินไปเถอะ เดินเข้าไป มันจะไปถึงตรงไหน? มันไม่ถึง มันไม่ถึงเพราะมันไม่ยกขึ้นตรงนี้ไง

มันยกขึ้นตรงนี้ ยกขึ้นวิปัสสนา เห็นไหม ในกาย ในจิต กิเลสซ่อนอยู่ที่กายที่จิต กิเลสนี้มันเป็นนามธรรม กิเลสเป็นตัวตนจะไปตะครุบมันที่ไหน นี่กิเลสๆ กิเลสมันใช้อะไรเป็นเครื่องมือล่ะ กิเลสนี้ใช้อะไรเอามาเป็นเครื่องมือที่เป็นเครื่องดำเนินของมัน

สายไฟ เห็นไหม ไฟนี้จะมาได้ในสายไฟ มันต้องไปตามสายไฟนั้น ถ้าไม่มีสายไฟ ไฟมันจะวิ่งไปได้อย่างไร แล้วถ้าสายไฟไม่มีไฟ เราไปจับเข้ามันก็เป็นที่ทุกข์เป็นร้อนเลย พอมีไฟจับเข้ามันก็ช็อค นี่ก็เหมือนกัน ถ้าคนตายขึ้นมา ชากศพนอนอยู่ในโลง เอาไปเผาไฟ มันไม่รู้เรื่องหรอก มันไม่เจ็บปวดแสบร้อนไปกับมัน เพราะมันเป็นชากศพ มันเหมือนสายไฟที่ไม่มีไฟ แต่เวลาสายไฟมีไฟ เราจับมันก็ช็อค นี่เหมือนกัน คนเรามีกายกับมีใจ ใจยังไม่ตาย ใจมันอยู่ในร่างกายนี้ มันก็อาศัยร่างกายนี้ออกไป นี่ถึงว่า พิจารณากายกับใจ จับกายก็ได้ จับใจก็ได้ แล้วแต่จริตนิสัยของแต่ละบุคคล กาย เวทนา จิต ธรรม ถ้าจิตสงบเข้ามาจะเห็น

ทำไมว่า “จะเห็น” ละ เพราะมันไม่เห็นโดยธรรมชาติ ธรรมชาติมันไม่เห็นหรอก แล้วธรรมชาติไม่เห็น กิเลสมันก็หลอกด้วย หลอกว่านี่เห็นกาย ทุกคนมองเห็นฝั่งตรงข้าม เวลาบุคคล ๒ คนอยู่ด้วยกันจะเห็นกาย แม้แต่ร่างกายเราก็เห็น เราก็มหันหน้าลงมาเราก็เห็นกายของเรา นี้อย่างนี้ทำไมจะไม่เห็น ธรรมะทำไมว่าไม่เห็นกายๆ ธรรมะไม่ใช่หลอกหรือ? ไม่หลอก ธรรมะเป็นของจริง ธรรมะชำระกิเลส แต่ไอ้ความเห็นของเรา กิเลสมันบอก นี่ไง มันอ้างอิงไง มันอ้างอิงธรรมมาเป็นสมบัติของมัน

เห็นกายนี้มันเห็นด้วยตาเนื้อ เห็นด้วยข้างนอก ความเห็นกายนี้เห็นที่ควรจะสลดสังเวชเห็นไหม ถ้าเป็นชากศพที่มันเนาพุพองขึ้นมา เออ! มันสลดสังเวช แต่ถ้าเห็นฝ่ายตรงข้ามนี้มันจะไปสลดสังเวชที่ไหน มันไม่มีทางสลดสังเวชหรอก มันเห็นมันยังเป็นเชื้อไฟส่งต่อกันนะสิ นี่มัน

ถึงว่า ทำความสงบเข้ามา เน้นเรื่องความสงบของใจนะ ถ้าใจนี้สงบแล้วมันถึงจะเป็นงาน ถ้าใจไม่สงบ มันเป็นโลกียะ มันเป็นการก้าวเดินไปโดยความมึนหมายของตัว

ใจนี้มันหมายความว่าเราประพฤติปฏิบัติธรรม แต่ทำไมเราไม่ก้าวเดินขึ้นไปให้มันเห็นผลของการประพฤติปฏิบัติธรรมบ้างละ การประพฤติปฏิบัติธรรมเอาอะไรเป็นเครื่องสัญญาให้ใจดวงนี้ได้รับรู้ว่าเราได้คืบคินปัจจุบันธรรม

จิตฟุ้งซ่าน ฟุ้งซ่านขนาดไหน มันฟุ้งซ่าน มันเอาอะไรมาให้? เอาแต่ความทุกข์มาให้ เวลา มันสงบขึ้นมามันเอาอะไรมาให้ล่ะไม่ต้องบอก คนเราสัมผัสภาวะแยกอยู่เต็มบ่า มันสลัดสัมผัสะนั้น ออกมันต้องเบาแน่นอน จิตหนักหน่วง จิตคิดมาก จิตกระวนกระวาย จิตที่มันล้งเลঙ্গล้าย มันไม่คิด มันก็ล้งเลঙ্গล้าย นิเวศธรรม เครื่องกั้นความเป็นสมาธิ นิเวศธรรม ล้งเลঙ্গล้าย วิตกวิจารณ์ ่วงหวางวาวนอน เห็นไหม มันกดดวงใจ เพราะอะไร เพราะครอบครัวของกิเลสตั้งแต่ปู่ถึงหลานมันร่วมมือกัน มันปิดกั้นไม่ให้เรามีโอกาส มันต้องทำลายเราเสียก่อน ไม่ให้เรามีโอกาส ถ้ามีโอกาสแล้วเราจะต่อสู้กับมันได้ เขาต้องการให้เราอยู่ในอำนาจของเขาตลอดไป นี่กิเลสมันร้าย ร้ายตรงนั้น

แล้วกิเลสไม่ต้องไปโทษใคร คนอื่นจะคิดจะเล่นนั้นเรื่องของเขา กิเลสมันอยู่ในหัวใจของเรา เราชำระกิเลสของเราให้ได้ อุตตา หิ อุตตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ใช้ศาสนธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ยืมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาก่อน ยืม! ยืมแล้วสร้างขึ้นมา ยืมแล้วไม่ยืมตลอดไป ถ้ายืมตลอดไป ของยืม ของยืมก็พูดภาษายืม คำพูดมันไม่มีหนักมีเบา เห็นไหม ธรรมะต้องมีหนักมีเบาตรงนี้ หนักเบาเพื่อต้อน เพื่อหาเหตุหาปัจจัย หาเหตุหาปัจจัยเพื่ออะไร? เพื่อทำต่อไป

เราทำความสงบเข้ามาแล้วไล่ต้อน เหมือนนักกีฬา นักมวยเขาชกกัน เขาจะต้อนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเข้ามาแล้วเขาจะเริ่มทำคะแนนของเขา หรือเขาน็อกได้ เขาจะน็อกนักมวยคู่ต่อสู้ของเขาทันที จิตของเราสงบก็เหมือนกัน ถ้าจิตของเราสงบแล้ว ถ้าไม่เห็นกาย ต้องรำพึงขึ้นมาก่อน แต่เดิม ถ้าอยู่เป็นปกติของจิต นึกขึ้นมา มันนึกขึ้นมาเป็นการพิจารณาภายนอก ในการกำหนดทำความสงบเห็นไหม ในการทำความสงบของใจ มันมีกรรมฐาน ๔๐ ห้อง แล้วก็มิมรณานุสติด้วย คิดถึงความตาย คิดถึงซากศพนี่เป็นมรณานุสติ มันเป็นการทำความสงบเข้ามา

พิจารณาภายนอก เห็นกาย ที่เราเห็นกายๆ กันนั้นนะ เห็นกายข้างนอก พิจารณาที่ใต้ ก็ได้ในสถานะของสมถธรรม มันไม่ใช่ที่ได้ในสถานะของวิปัสสนา ถ้าได้ในสถานะวิปัสสนานั้นมันจะเป็นภาวนามยปัญญา ก็ได้ในสมถะนี่คือการพิจารณาภายนอกแล้วมันสอดสังเวชเหมือนกับบ่วงของมาร

กายนี้ก็เป็นรูปอันหนึ่งใช่ไหม กายของใคร รูปของใครมันก็เป็นบ่วงของมารทั้งหมด จิตนี้ไปเกาะเกี่ยวกับสิ่งนั้น แล้วพิจารณาเท่าทัน พิจารณาภายนอกมันจะปล่อยเข้ามา พิจารณาภายนอก พิจารณาความรู้สึก พิจารณาภายในที่เรานึกขึ้นมา นั่นคือกายนอกทั้งหมด สิ่งที่เป็นกายนอกทั้งหมด มันก็เหมือนแหวกจอกแหนนั้นนะ กายนอกนี้เหมือนจอกแหน ถ้าแหวกเข้าไปจนถึงน้ำ แหวกจอกแหนออกแล้วจะเห็นน้ำ กายนอกเหมือนแหน แหวกออกไปแล้วมันจะเข้าถึงความสงบ ความสงบ นั่นคือน้ำใจ

แต่ภายในที่เราจะยกขึ้นมาวิปัสสนา การวิปัสสนาจับภายในขึ้นมา ถ้าเห็นภายในขึ้นมา ไม่เห็นต้องให้รำพึงขึ้นมา สิ่งที่รำพึงขึ้นมา รำพึงขึ้นมาได้เพราะมันมีตัวหลักคือตัวใจ ใจตั้งมั่น ใจควรแก่การงาน ควรแก่การงาน ยกขึ้นวิปัสสนาด้วยกาย เวทนา จิต ธรรม สติปัญญา ๔ เห็นไหม สติปัญญา สติตั้งลงฐานที่ควรแก่การงาน งานชอบเกิดขึ้น งานที่ควร งานชอบนี้ มรรคเกิดแล้ว

สิ่งที่ขึ้นมาเนี่ย เรื่อยมา การฟังมา สุตมยปัญญา จินตมยปัญญาขึ้นมา ย่อมมาแล้วปูพื้นฐาน สร้างฐานขึ้นมาจากใจ ใจนี้สร้างฐานขึ้นมาให้ได้ พอใจนี้มีพื้นฐานขึ้นมา มันสร้างฐานขึ้นมาแล้วเราก้าวเดินออกไปเป็นงานขึ้นมา นี่พอก้าวเดินออกไป การยกขึ้นเห็นกาย นั้นนะคือเห็น เห็นกายก็เห็นกิเลส เห็นจิตก็เห็นกิเลส เพราะจิตกับกายนี้เป็นเครื่องมือของกิเลสที่กิเลสมันพาให้ออกมา นี่ใคร่ครวญกันตรงนี้เข้าไป น้ำหนักต้องกดลงไปให้มากเลย

งานนี้เป็นงานยอคนะ เป็นงานที่ว่าเราต้องใช้พลังงานมาก งานใดๆ ที่เราทำงาน งานที่ว่าทุกข์ยากลำบาก อันนั้นคนมีฐานะไหว้วานทำได้ เรื่องของโลกไป เราเกาะเกี่ยวโลกไม่ได้หรอก เราตายไปแล้วนี่โลกยังต้องมืงานต่อไป เราเกิดแล้วเราตาย ตายไปอีก ๔ รอบ ๕ รอบ โลกก็ยังมือยู่อย่างนี้ เกิดตาย แล้วก็ปฏิเสธด้วยนะ ปฏิเสธว่าชาตินี้ชาติเดียว ไม่มีหรอก ชาติต่างๆ ไม่มี นี่กิเลส มันปฏิเสธ

แต่ความจริงมันลองปฏิบัติเข้าไป ถึงที่สุดแล้วเรื่องอย่างนี้มันเป็นปัจจัยตั้ง รู้จากดวงใจดวงนั้น ถ้าดวงใจดวงนั้นไม่รู้เรื่องอย่างนี้ละ มันก็ล้งเลงสังสัย ความล้งเลงสังสัย เห็นไหม ตั้งโยชน์ตัว

หนึ่ง แล้วมันชำระความลึกลงลึกออกไปจากใจเป็นชั้นๆ ทำไมมันจะไม่เห็นเรื่องที่เราสงสัยอยู่ในหัวใจ มันต้องเห็น สิ่งที่เห็นนะ วิปัสสนาถึงตรงนี้ นี่งานชอบ ชอบ วิปัสสนาไปๆ

งานมันงานหนักหนา เพราะว่ามันใช้พลังงานมาก แล้ววิปัสสนาจับได้ก็คือจิตใจ นี่คือการรู้เห็น ที่ว่า รู้เห็นถึงชำระกิเลสได้ ถูกต้อง รู้ ต้องรู้ต้องเห็นถึงชำระกิเลสได้ ความสงบนั้นชำระกิเลสไม่ได้ ความสงบนั้นเพียงแต่เราหาพื้นที่ ต้องให้จิตนั้นสงบ แหวกจอกแหนเข้ามาให้จิตนั้นสงบแล้วค่อยมาหาจอกแหนที่เป็นนามธรรม

สิ่งที่เป็นนามธรรม เชื้อของจอกแหนอยู่ในนั้นนะ นี่จับจอกแหนภายใน ถ้าเทียบเป็นบุคลาธิษฐานก็เป็นจอกแหนเหมือนกัน แต่จับต้องได้ จับภายในได้ เพราะภายในกับจิตมันคนละอันเห็นไหม ความสงบของใจ ใจนี้สงบเหมือนน้ำ น้ำนี้มีความร่มเย็นมาก ถ้าจิตของคนสงบแล้วมันจะมีความสุขมาก แล้วมันจะยึดถือว่าเห็นจริง รู้จริง เห็นจริง ว่าเป็นความเห็นจริงๆ ว่าจิตนั้นสงบได้ ธรรมะนี้มีจริง ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้มีจริง จับต้องได้ เราได้จับต้องแล้ว นี่เห็นเงาใจ จิตสงบนี้เห็นเงาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วปฏิบัติเข้าไปจะเห็นตัวตนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเข้าไปเป็นชั้นๆ เข้าไป

พอแหวกจอกแหนมาเห็นน้ำ...ซัวร์ ทำได้ ถูกต้องแล้วยึดมัน ยึดมันมีกำลังใจขึ้นมา ยกขึ้นวิปัสสนาเห็นกาย เห็นกายด้วยรำพึงขึ้นมาก่อน เห็นกาย หรือเห็นจิต ตัวจิตก็ได้ นี่แยกเป็นขั้น ๕ วิปัสสนาเข้าไป มันใช้พลังงานเข้าไปอีกนะ แต่เดิมเราใช้พลังงาน ใช้สติสัมปชัญญะทั้งหมดเพื่อยับยั้งกิเลสที่มันยุแหย่สิ่งที่ว่ามันใช้เป็นเครื่องมือออกไปหาเหยื่อ เราตัดทอนสิ่งนั้นเข้ามาจนถึงเป็นตัวมันเองโดยอิสระ นี่งานชอบแล้ว แล้วเริ่มต้นเจอผลงานด้วย ยกขึ้นเห็นกายกับจิตนั้นเป็นวิปัสสนา

หนทางของการรู้เห็น รู้เห็นแล้วถึงจะชำระกิเลส การชำระกิเลสคือการวิปัสสนา คือการแยกแยะใจ ร่างกายนี้เป็นนามธรรม แล้วมันแปรปรวนโดยรวดเร็วมาก เพราะจิตนี้สงบอยู่ มันไม่มีมิติ ถ้ามีมิติ ความเป็นมิตินี้เป็นวัตถุ มันจะแปรสภาพนี้มันต้องอาศัยเวลา แต่เป็นนิमित ความเห็นเป็นนิमित เห็นภายใน ให้แปรสภาพจะแปรสภาพทันที จะแปรสภาพทันที มันจะแปรสภาพไป พอความที่แปรสภาพไป นี่มันเห็นความสลดสังเวชใจ

เพราะจิตได้สำนึกของกิเลสนั้นมันว่าเรากับภายในเป็นอันเดียวกัน เรากับกาย ภายในเป็นเรา เราเป็นกาย เราอยู่ของเราอย่างนี้ เราเป็นสมบัติของเรา มันยึดมั่นถือมั่นของมัน จะศึกษาธรรมมา

โดยขนาดไหนก็แล้วแต่ ว่ากายนี้ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่กาย เกิดมาต้องตายทั้งหมด...อันนี้ปากพูด มันพูดออกมาจากสัญญา มันไม่ได้พูดออกมาจากสัญญาธาตุของจิตหรือ มันไม่ได้พูดออกมาจากที่อยู่ของกิเลสหรือ กิเลสมันอยู่ตรงสัญญาธาตุของจิต มันยึดของมัน โดยธรรมชาติของมัน ธรรมชาติของมันคือยึด ธรรมชาติของมันคือยางเหนียว ยางเหนียวนั้นมันไม่ฟังใคร มันไม่เคยฟังใครเลย

แต่เวลาวิปัสสนาเข้าไป เห็นสิ่งนั้นเข้าไป แล้วมันบอบสลาย มันแปรสภาพไปต่อหน้า มันเสื่อมสภาพไปต่อหน้า สิ่งที่ยึดมันถือมันมั่นว่าเป็นของมัน มันยึดไม่ได้นี่ มันก็ต้องสลดสังเวหสิ ความสลดสังเวหระอบหนึ่ง เห็นใหม่ กิเลสมันไม่ขาดหรือ มันต้องซ้ำ การที่วิปัสสนาซ้ำเข้าไป ถ้าวิปัสสนาซ้ำเข้าไป มันจะเห็นผลงานของมัน ถ้าไม่มีวิปัสสนาซ้ำเข้าไป เห็นใหม่ ธรรมที่ไม่มีมีน้ำหนักมันไม่มีน้ำหนักตรงนี้ไง น้ำหนักที่ควรจะหนัก มันต้องซ้ำเข้าไป ซ้ำแล้ววิปัสสนาบ่อยเข้าไป ซ้ำเข้าไป ความเป็นน้ำหนักของธรรม

ธรรมในฝ่ายปฏิบัติไม่ใช่ในฝ่ายปริยัติ ปริยัติมันต้องเรียบร้อย มันต้องมัชฌิมา จะทำอะไรรุนแรงขึ้นไปก็กลัวจะกระเทือนกัน กลัวจะกระเทือนหมู่คณะ กระเทือนคนอื่น เห็นใหม่ ท่องหนังสือก็ท่องดั่งไม่ได้ ท่องดั่งก็กระเทือนคนอื่น แล้วความคิดของเราก็เหมือนกัน คิดมากก็จะเป็นกิเลส คิดมากก็จะเป็นกิเลส...ก็มันเป็นการต่อสู้กิเลส กิเลสมันอาศัยสิ่งนี้เป็นเชื้อ เป็นที่อยู่อาศัย เป็นที่ออกไปหาเชื้อเข้ามาให้ความทุกข์กับเรา แล้วเราจะทำลายกิเลส เราจะไปนอนมกิลเลสอยู่ได้อย่างไร

หนึ่ง จะนอนมกิลเลสด้วยความไม่เข้าใจ แล้วก็อยู่ด้วยกัน เห็นใหม่ ถึงว่า เดินไปเดินมาแล้วมันก็จะชำระ กิเลสมันก็จะหมดไป แล้วก็อาศัยสิ่งนั้นเป็นเพื่อนสอนเขาว่านะ คนอยู่ด้วยกันมา ๒ คน คนหนึ่ง...

...รู้กับเห็นนะ เราเข้าไปเห็นสมบัติ เราเห็นสมบัติของคนอื่น ดูรถ รถที่จอดอยู่ตามเต็นท์ที่สิ่งที่เขาวางโซวีไว้นั้นเขาวางไว้ขาย ใอันนี้ก็เหมือนกัน เราไปรู้เราไปเห็นอะไรขึ้นมามันเป็นของเราหรือ ในเมื่อเราไม่ได้สร้างงานของเราขึ้นมา น้ำหนักของเราจึงไม่มี ถ้าน้ำหนักของเรา เรามีเงินขึ้นมาสิ รถคันไหน สิ่งที่เขาซื้อโซวีรุ่มจะมีคุณค่าขนาดไหน เรามีเงิน เราสามารถแลกได้ทั้งนั้นนะ การแลกเปลี่ยน การชำระหนี้ มูลของหนี้มีเท่าไร รถคันนี้ราคาเท่าไร เรามีเงินเท่านั้น มูลของเงินของเราสมค่างกับรถคันนั้น เราก็ไปแลกรถคันนั้นออกมา

อันนี้ก็เหมือนกัน การวิปัสสนา การเดินไปเดินมา มันเอาอะไรเป็นมูลค่า เป็นน้ำหนักที่จะไปกดให้กิเลสนี้หลุดออกไปจากใจ แล้วยังว่าเดินไปเดินมาแล้วยังอาศัยนะ เดินไปเดินมาจนเป็นเพื่อนกัน จนไว้เนื้อเชื่อใจกันได้ จนอยู่ด้วยกัน

ฟังสิ! อันนี้หรือการชำระกิเลส อันนี้หรือเป็นการเป็นน้ำหนักของธรรม

ธรรมไม่มีน้ำหนัก ธรรมนี้ธรรมฝ่ายปริยัติ ความรู้เห็นเข้าไปรู้เห็น เดินไปเดินมา เดินจนสนิทสนมเป็นเพื่อนกัน เวลาวิปัสสนาไปมันปล่อยมันวาง มันปล่อยมันวางไป เห็นไหม นีตทังคปทาน การปทานชั่วคราว การปทานชั่วคราวมันก็สงบลงชั่วคราว แล้วเข้าใจว่าสงบ เข้าใจว่าขาด เข้าใจว่ากิเลสมันสิ้นออกไปไป พอไม่เห็นกิเลสสิ้นออกไป มันถึงได้ไม่เข้าใจตรงว่า น้ำหนักของธรรมควรจะมีน้ำหนักขนาดไหน คนไม่เคยใช้น้ำหนักกดลงไปขนาดนั้น คนไม่เคยใช้น้ำหนักไม่เคย ถ้าเคย มันจะต้องรู้ จะรู้น้ำหนักของธรรมว่า เวลากิเลสมันขาด มันขาดอย่างไร

ถ้าวิปัสสนากายหรือจิต เวลากิเลสมันขาด พิจารณาซ้ำเข้าไปๆ เวลาซ้ำ อูบายวิธีการต้องใหม่ตลอด คำว่า “ใหม่ตลอด” คือว่าเราต้องหาอูบายใหม่ๆ ขึ้นมา เพราะกิเลส เห็นใหม่ รวมตัวกัน ตั้งแต่ครอบครัวเขา ตั้งแต่ปู่จนถึงหลานมา แล้วเขาก็จะหลอกเรา เขาต้องยันเข้าศึกไว้ตั้งแต่ต่างประเทศ รบกับรบนอกประเทศ ไม่รบในประเทศหรือ รบในประเทศมันทำให้ประเทศเราเสียหายด้วย

นี้ก็เหมือนกัน ในเมื่อเจ้าวัฏจักรเขาเป็นเจ้าของนโยบาย เขาเป็นเจ้าของวัฏฏะอย่างนี้ เขาเป็นเจ้าของมรดก ทำไมเขาจะยอมให้เข้าไปทำลายเขา เขาต้องรวมหัวกันพยายามใช้เล่ห์กลให้วิชาธรรมนี้อยู่ในอำนาจ เห็นไหม ฉะนั้น วิปัสสนาไปมันถึงจะโดนพวกนี้เบี่ยงเบนไป ความเบี่ยงเบนว่าอันนี้เป็นธรรมๆ...มันก็เป็นจริง เป็นจริงหมายถึงว่า จริงโดยกิเลสนะ ไม่ใช่จริงโดยธรรม จริงโดยกิเลส เพราะว่ามันก็ปล่อยวางจริงๆ ปล่อยวางโดยทั้งคปทาน มันจะปล่อยวางชั่วคราวๆ

เพราะมันไม่เห็นขาด มันถึงได้เห็นว่า สิ่งที่เป็นบุคคล ๒ คนนี้ถึงอยู่ด้วยกันได้ด้วยความเข้าใจ ด้วยความรู้แจ้ง เขาว่าอย่างนั้น...มันไปแจ้งตรงไหน ในเมื่อมันยังครอบหัวอยู่ กิเลสยังครอบหัวหัวใจอยู่นะ มันไปแจ้งตรงไหน ไปรู้ทันตรงไหน มันไว้ใจได้ตรงไหน ลองออกมาสิ ลองออกมา ลองเสื่อมสภาพไปสิ จิตนี้จะเสื่อมโดยธรรมชาติ เพราะเป็นกุปปธรรม

สพฺเพ ชมฺมา อนฺตฺตา ธรรมทั้งหลายแปรสภาพโดยธรรมชาติของมัน สมาธิสร้างสมขึ้นมา ก็แปรสภาพออกไป ตั้งอยู่ ดับไป เห็นใหม่ เกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป สรรพสิ่งทั้งหลาย ธรรมทั้งหลายนี้เป็นอนัตตาทั้งหมด เว้นไว้แต่การชำระกิเลส การชำระกิเลสเป็นอกุปปธรรม อกุปปธรรมคือธรรมที่ไม่เสื่อมสภาพอีกแน่นอน แต่เจริญสูงขึ้นไปได้ นี่น้ำหนักมันต้องมีตรงนี้สิ น้ำหนักของธรรมมันจะมาจากไหน? มาจากเราสะสม เราสร้างขึ้นมา เราสร้างของเรา เราสร้างมรรคขึ้นมา

แพ้ ชนะ อันนี้เป็นเรื่องปกติของการต่อสู้นะ ในเมื่อกิเลสอยู่ในหัวใจของเรา เราจะชำระกิเลสของเรา แล้วกิเลสมันก็ไม่ใช่ว่าสิ่งที่ไม่มีชีวิต มันก็มีชีวิต มันก็คืนได้ มันไม่ใช่ว่าเป็นตอไม้ที่ว่ายอยู่ดีๆ จะให้เราเอาไม้ฟาดเอา เอาไฟจ่อมันหรือ มันหลบหลีกตลอดเวลา มันเป็นสิ่งที่มีความมีชีวิต ปัญญาของเราขึ้นมาใหม่เอี่ยมขนาดไหน ใช้ได้หนเดียว หนที่ ๒ มันรู้ทัน มันคิดก่อนเลย มันสร้างก่อนเลยว่าเป็นอย่างนี้นะ ปัญญาใคร่ครวญเข้ามาแล้วจะปล่อยวาง จะพาปล่อยวาง มันจะปล่อยวางไปเลยนะ แล้วเราก็ตกอยู่ในอำนาจของมันไป เห็นใหม่ นี่แหละเหลี่ยมของกิเลส

สิ่งที่มีชีวิตอยู่แล้วเราจะไล่ต้อนอย่างไร เราจะทำอย่างไร ถึงว่า เราถึงชำระกิเลสของเราได้ เราถึงว่า ใช้ปัญญาใหม่ๆ ต้องผลิตขึ้นมาเดี๋ยวนั้น ไม่ใช่ที่เราคิดไว้ก่อนแล้วก่อนนั่งปฏิบัติ...เดี๋ยวนั้น เดี๋ยวนั้นที่เกิดขึ้นเดี๋ยวนั้น ต่อสู้กันในปัจจุบันธรรม กิเลสถึงขาด ขาดที่ปัจจุบัน เห็นใหม่ อดีตอนาคตไม่สามารถชำระกิเลสได้ อดีตอนาคตเป็นการสะสมบารมีธรรม สะสมให้เรามีอำนาจวาสนาเข้าไป แต่ในการประพฤติปฏิบัติ ในการชำระกิเลส ต้องปัจจุบันต่อหน้า เดี๋ยวนั้นๆ นั่นคือชำระกิเลส

นั่นนะ ใช้ปัญญาหมุนเข้ามา ปัญหานี้ต้องพร้อมด้วยสติ พร้อมด้วยสมาธิ พร้อมด้วยงานชอบ เพียรชอบ พร้อมหมด หมุนเข้าไป นี่อันนี้คืออะไร? อันนี้คือธรรมจักร ธรรมจักรกับภาวนามยปัญญามันเกิดขึ้นมาจากไหน? เกิดขึ้นมาจากเราสั่งขึ้นมา เป็นนามธรรมนะ สิ่งที่ว่า เป็นนามธรรมนี้ ภาวนาไม่เป็นนี่ไม่เห็น ภาวนาไม่เป็น ความคิดว่าเป็นนามธรรมก็เป็นความคิดเฉยๆ แต่ถ้าภาวนาเป็นขึ้นมา มันเป็นสิ่งที่จับต้องได้เลย เป็นนามธรรม ชั้น ๕ จับต้องได้เหมือนรูปธรรม

เพราะเราจับแล้วพลิกเพลงการแยกแยะ ชั้นนี้เป็นชั้น จิตเป็นจิต กายเป็นกาย มันเป็นไป โดยความเป็นจริงของเขา ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดไว้จริงโดยสุดส่วน แต่

เพราะกิเลสมันปลอม มันไปเอา ๓ สิ่งนี้มามัดรวมกัน มัดรวมกันแล้วมันก็อาศัยสิ่งนั้นโดดไปโดดมา จี๋เยี่ยวอยู่บนหัวใจของเรา สบายอยู่อย่างนั้นนะ แล้วก็พาเกิดพาดาย ทุกข์อยู่ที่ใคร? ทุกข์อยู่ที่หัวใจนี้ สิ่งที่น่าพอใจคือกิเลสมันหากินหาเหยื่อ ทุกข์ก็คือเรา เราก็ต้องใช้ปัญญาของเราใคร่ครวญ แยกออกไป จิตเป็นจิต กายเป็นกาย แยกอยู่อย่างนั้น แยก แยกออกไปๆ

ความแยกออกไปนี้ ครั้งนี้ใช้น้ำหนักขนาดนี้ ครั้งต่อไปน้ำหนักต้องมากขึ้น น้ำหนักต้องมากขึ้น เพราะน้ำหนักเท่าเดิมนี่กิเลสมันรู้ทัน นี่ถึงว่ามีหนกมีเบาไป ธรรมต้องมีหนกมีเบา เบาก็คือการพยายามจะตะล่อมๆ ตะล่อมให้เข้าทาง ขณะที่ถึงเวลาจะปะหนานี่ต้องแรง ปะหนานไปเลย อย่าถนอมไว้

อาจารย์บอกว่า สรรพสิ่งในร่างกายนี้ ไม่ให้ถนอมสิ่งใดๆ ทั้งสิ้น ต้องทำลายทิ้งหมด

ถ้าทำลายทิ้งหมด พอทำลายเข้าไปๆ มันจะทำลายทีหนึ่ง วงรอบหนึ่งของปัญญา มันจะปล่อยวางออก จิตจะปล่อยวางออกมา กายเป็นกายแยกออกไปสักพักหนึ่ง สบาย โล่ง นี่มันเหมือนกับอันนี้เป็นผลเลย แต่มันไม่ใช่ ไม่ใช่ตรงไหน? ไม่ใช่ตรงกิเลสมันไม่ขาด

วิปัสสนาซ้ำ ซ้ำจนกิเลสมันขาดนะ กิเลสขาดออกไป จิตแยกออกไป กายเป็นกายแยกออกไป ทุกข์แยกออกจากกัน สมุจเฉตปะหนานนะ นี่น้ำหนักของธรรมจะมีมาก ถ้าเห็นความสมุจเฉตปะหนาน จะไม่สามารถถกถ้ำพูดได้ว่า คน ๒ คน กิเลสกับหัวใจนี้เดินไปเดินมาแล้วจนกว่าเป็นเพื่อนกัน เป็นไปไม่ได้ เป็นไปไม่ได้จริงๆ

ถ้าเป็นไปมันต้องสมุจเฉตปะหนาน กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ แยกออกจากกัน สักกายทิฎฐิ ๒๐ นี่สักกายทิฎฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส นี่ความลัษณะสังขย มันขาด ขาดตรงนี้ ความลัษณะสังขยขาดออกไปจากใจ หลุดออกไปจากใจเลย นี่กิเลสหลุดออกไปเห็นๆ ต้องเห็นๆ ว่า กิเลสมันหลุดออกไป กายมันแยกออกมา จิตนี้แว้งว้าง อันนี้คืออุปปธรรม

“อัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ อัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ”

สิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นต้องแปรสภาพโดยธรรมดาของมัน มันเป็นธรรมดา แต่กิเลสมันไม่เป็นธรรมดา มันคลุมไว้ละสิ อันนี้พอกิเลสมันก็หลุด ทุกอย่างมันก็หลุด มันก็เป็นธรรมดาของมันทั้งหมด จิตนี้เป็นอิสระเสรี เห็นใหม่ นี่หลานของกิเลส ชำระหลานของ

กิเลสไปชั้นหนึ่ง เราก็ต้องสาวขึ้นไป เครื่องมือต่อไปจะใช้อะไรขึ้นไป ถ้าเห็นตรงนี้แล้ว คำพูดในเรื่องของผลจะออกมาโดยลึกลับความจริง

ถ้าคำพูดของผลมันไม่ออกมาจากลึกลับความจริง มันเป็นตถกถปทาน คำพูดนั้นเป็นสุตมยปัญญา เป็นปัญญาในพระไตรปิฎก เป็นปัญญาขึ้นมา ขึ้นมาแล้วก็พูดไป พูดภาษานั้นว่าแหวกไป แหวกมา แหวกจนไม่มีจะแหวก แหวกไป แหวกอยู่อย่างนั้น ไม่มีการชำระสะสางเลย นี่ขนาดขั้นต้นนะ นี่แค่หลานนะ แล้วจะเอาลูกละ ลูกที่เป็นวัยรุ่นวัยคึกคะนอง นี่เราต้องสร้างจิตของเราขึ้นมา สร้างให้เราสะสม

จิตที่ปล่อยวางแล้ว จิตเป็นอิสระเสรี มรรค ๔ ผล ๔ เห็นไหม โสดาปัตติมรรคหมดไป นี่สภิกษาคามีมรรคอยู่ที่ไหน มรรคต้องหาขึ้นมา เราต้องหามรรคของเราขึ้นมาเอง มรรคต้องหาขึ้นมา สัมมาสมาธิ จิตที่ว่างกับสมาธินี้คนละอัน เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถามพระสารีบุตร พระสารีบุตรเป็นพระอรหันต์

“สารีบุตรเอ๋ย เธอเอาอะไรเป็นเครื่องอยู่”

จิตของพระอรหันต์ เห็นไหม พระสารีบุตรนี้เป็นพระอรหันต์ ทำไมจิตนั้นไม่เป็นสมาธิละ

จิตนั้นเป็นจิตพระอรหันต์ จิตนั้นเป็นวิมุตติ

แต่พระสารีบุตรบอกว่า “ผมเอาความว่างเป็นเครื่องอยู่”

เอาความว่าง เอาอารมณ์นี้เป็นเครื่องอยู่ จิตนี้เอาความว่างเป็นเครื่องอยู่ จิตของผู้ที่วิมุตติไปแล้วเอาความว่างเป็นเครื่องอยู่

เรา จิตของผู้ที่ยังมีกิเลสอยู่ เห็นไหม จิตที่ยังมีกิเลสอยู่ เป็นผู้ที่ต้องศึกษาต่อไปข้างหน้า มันเป็นอกุศลธรรมขึ้นมาชั้นหนึ่ง มันควรจะเจริญต่อไป ไปดูสิว่าไอ้เจ้าของนโยบาย เจ้าของมรดกที่ว่าอยู่ในหัวใจมันอยู่ที่ไหน นี่ต้องสร้างขึ้นมา ทำความสงบเข้ามาเป็นมรรคเข้าไป มรรค ๔ ผล ๔ เป็นบุคคล ๔ คู่ ที่ว่า จิตดวงนี้เป็น จิตดวงที่ประพฤติปฏิบัตินี้ จิตดวงที่เราตั้งใจจะประพฤติปฏิบัติดวงนี้เป็นขึ้นมา สร้างขึ้นมา ทำความสงบขึ้นมาให้ได้ ทำความสงบขึ้นมา เห็นไหม

ทำความเข้าใจขึ้นมาแล้วต้องรู้เห็นอีก...ถูกต้อง ต้องรู้เห็น ต้องค้นคว้า ต้องเจอ ถ้าไม่เจอจะไปพิจารณาอะไร นี่ถ้าเจอก็กายกับจิต เห็นใหม่ ว่ากายข้างนอกมันแตกไปแล้ว มันทำลายไปแล้วเอากายที่ไหนอีกล่ะ

กายในกาย ความละเอียดของมันไป ถึงว่า จอกแหวนมันถึงว่ามีหลายชั้นหลายซ้อนไง จอกแหวนถึงเป็นซ้อนๆ เข้าไป เห็นใหม่ มันมีส่วนนั้นเข้ามา เราต้องว่าพยายามค้นคว้าให้รู้เห็น สิ่งที่เราเห็นนี่ต้องสติสัมปชัญญะแล้วย้อนกลับมา ถ้าเห็นกาย พิจารณากาย ถ้าเห็นจิต พิจารณาจิต ได้หมด สิ่งที่เราพิจารณานี้ ก็เลสมันจะต่อต้านไปตลอด สิ่งที่เราพิจารณาด้าน เพราะเขาต้องการความเห็นความที่อยู่ของเขา เขาต้องการ เห็นใหม่ เขาต้องการหนึ่ง เขารักษาชีวิต

ชีวิตใคร ใครก็รักนะ ชีวิตเรา เราก็คงรัก ทุกคนบอกเลย เกิดมาแล้วต้องตาย แต่เวลาตายขึ้นมา มันก็เศร้าหมอง มันก็คืนรน มันก็ไม่อยากตาย ทั่วๆ ที่รู้ ธรรมเป็นอย่างนั้น แต่เราปฏิบัติขณะปัจจุบันนี้ ถ้ากิเลสมันตายออกไปจากใจ ความตายนั้นโกหก ความตายนั้นไม่มี พอกิเลสตายออกไปจากใจ ใจดวงนั้นมันอิสระเสรีตั้งแต่นั้น มันไม่มีเชื้อพาเกิดอีก มันจะเอาอะไรไปตาย สิ่งที่เราตายนั้นมันสละธาตุขันธ์เฉยๆ เห็นใหม่ มันไม่มี แต่ขณะที่ยังมีกิเลสอยู่ที่นี่ มันคืนรนนะ มันดิ้นข้อมันพยายามเอาสิ่งนี้ไว้ให้เป็นความอุ่งใจของตัวเองไป

ฉะนั้น เราถึงไว้ใจไม่ได้ สิ่งที่เราไว้ใจไม่ได้หนึ่ง...สอง ทุกข์ในหัวใจยังมีอยู่ ทุกข์ในหัวใจนี้เราไม่ต้องมีใครบอกว่ามีความทุกข์ เราก็คงมีความทุกข์ ความสุขของพื้นฐานของอกุศลธรรมที่เราสร้างสมมา เป็นความสุขส่วนหนึ่ง ความสุขส่วนนั้น เราเสวยความสุขส่วนนั้น สุขควรเสวยควรเป็นอาหารให้ใจนี้ได้ดื่มกิน ให้มีกำลังใจทำขึ้นไป เราเสวยอันนั้นแล้วมันก็เกิดดับ เพราะจิตนี้มันยังมีกิเลสอยู่ มันเป็นเวทนา เห็นใหม่ เวทนาที่ละเอียดอยู่ มันบังอันนี้ไว้

สุขอันนี้วางไว้ มันไม่คิดถึงสุขอันนี้ มันมองไปข้างหน้าไง เหมือนเรา เรา ถ้ามีสมบัติข้างหน้าเป็นกองใหญ่ๆ เราก็คงพยายามไปเอาสมบัติกองข้างหน้าอันนั้น อันนี้ก็เหมือนกัน ในเมื่อทุกข์อันนี้มันขวางอยู่ เราจะทำลายทุกข์อันนี้ ทุกข์ที่ยังขวางอยู่ข้างหน้านี้ ลุกขึ้นมา การก้าวเดินเข้าไปหาทุกข์ มันต้องมีการต่อต้านอยู่แล้ว การจะค้นคว้าถึงหาได้ยาก การหาได้ยาก แต่ก็ไม่ได้สุดวิสัย

เพราะเราเคยทำงาน งานที่เราสะสม เราวิปัสสนามาจนเป็นอกุศลธรรมมาขั้นหนึ่งนั่นมันเป็นเรื่องยืนยันกับใจ มันเป็นเรื่องยืนยันว่าใจเราเคยผ่านงานมาแล้ว คนเคยผ่านงานกับคนไม่เคยผ่านงานนี้ต่างกัน ผู้ที่ภาวนาเป็น ถึงว่าภาวนาง่ายกว่าผู้ที่ภาวนาไม่เป็น ผู้ที่ภาวนาไม่เป็น เห็น

ใหม่ คำว่า “ภavanaเป็น” หมายถึงว่า ตรงนี้เริ่มภavanaเป็น เริ่มตั้งแต่วิปัสสนาเข้าไปนี่เริ่มภavanaเป็น ภavanaเป็นเข้าไป แยกเข้าไปๆ มันมีงาน

งานที่เป็นนามธรรม ทุ่มทั้งชีวิต เพราะมันมีการต่อสู้ภายใน มีแพ้มีชนะไปนี้ มันเป็นงานที่ก้าวเดินไปได้ จิตนี้มันเหมือน...ในอาจารย์บอกว่า กิเลสนี้มันเหมือนเชื้อ แล้วธรรมนี้จุดติด ไฟจุดเชื้อติด มันจะไหม้ไปตลอด นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราค้นคว้าจนหาเชื้อใหม่ มันจับได้ มันมีงานอยู่ พอมีงาน วิปัสสนาไปเรื่อย งานมันเกิดขึ้น ไฟมันจะไหม้ไปเรื่อยๆ พอไหม้ไปเรื่อยมันก็มีพลังงาน มีความสุข มีความทุกข์ มีความสุขคือว่ามีความพอใจ ความอึดใจ ความพอใจ มันปล่อย มันว่าง มันดีใจ เห็นใหม่ นี่ความสุขของเรา ถ้าเราแพ้ขึ้นมามันก็เศร้าหมองเป็นธรรมดา จะเศร้าหมอง จะท้อแท้ จะอ่อนเปลี้ยกระ “ทำไมเราทุกข์ขนาดนี้ ทำไมคนอื่นไม่ทุกข์เหมือนเรา ทำไมคนข้างนอกเขามีความสุขมาก เรามีความสุข”...นี่กิเลสมันหลอก

ถามลิวว่าใครมีความสุข ในโลกนี้ใครมีความสุข...ทุกข์ทั้งนั้น เพียงแต่พูดไม่พูด

เรามีความสุขอันนั้นเพราะเขาผ่อนคลายอารมณ์ของเขาในสถานะของเขา เขาจะผ่อนคลายของเขาขนาดไหน อันนั้นเป็นการผ่อนคลายของเขา กิเลสมันฉลาด มันไปเอาอันนั้นนะมาหลอกเรา หลอกให้เราอยากจะไปมีสถานะแบบนั้นไง จะได้ไม่ต้องมาชำระกิเลส จะได้ไม่ต้องมาต่อสู้กับมันไง จะได้ให้มันมีเวลามาสร้างตน ให้สร้างความเข้มแข็งขึ้นมา ให้เราเข้าไปทำได้ยากอีก เห็นใหม่ มันหลอกมาตลอด เราก็ต้องสร้างกำลังใจของเราขึ้นมา

คนที่หันหน้าเข้ามาประพฤติปฏิบัติธรรม คนคนนั้น ดูบวกเข้าไปในสังคมโลก มันก็พันล้านๆ คน กับที่คน แล้วเราเป็นส่วนหนึ่งของตรงนั้น เราเป็นส่วนหนึ่งของส่วนที่น้อย ส่วนที่มีปัญญา ส่วนที่ผู้ที่ฉลาด นี่กำลังใจมันก็เกิดขึ้น ครูบาอาจารย์ทุกข์ยากมาก่อน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๖ ปี ทำสลบถึง ๓ หน เราไม่มีใครเคยนั่งสลบ เราทำของเราไปประสีประสาของเราแล้วเราก็งบ่นทุกข์บ่นยาก แต่ผลงานของเรา เราอยากได้ นี่มันไม่คุ้มค่ากัน มันไม่เสมอภาคกัน กิเลสมันเอาเปรียบไง เวลากิเลสเอาเปรียบ ธรรมมันก็ต้องแพ้ พอธรรมมันแพ้มันก็ถอย มันก็น้อยเนื้อต่ำใจ

แต่ถ้าธรรมมันชนะขึ้นมา ธรรมเกิดจากไหน? เกิดจากเราใคร่ครวญ เราแยก เราพยายามแหวก เราหาสิ่งนั้นเข้ามาเสริมใจของเรา ต้องเสริมใจของเราขึ้นมา ทุกข์นี้ล่วงพ้นด้วยความเพียร เราใส่ความเพียรเข้าไป จิตจะเสื่อม จิตจะท้อถอย แต่ความเพียรขอให้คงที่ ความเพียรของเรามีอยู่

แล้ว เราทำของเราเรื่อยไป ความเพียรอันนี้มันดึงมาเอง ในเมื่อเหตุมันมี เห็นไหม เราจะทำอาหาร จะทำอะไรก็แล้วแต่ ถ้าไฟมันมีอยู่ในเตา มันต้องสำเร็จไปได้ ถ้าไฟไม่มีในเตานะ เราไปทำอยู่บน เตาที่ไม่มีไฟ ไม่สำเร็จหรอก

นี่ก็เหมือนกัน ความเพียรเหมือนเตาที่มันเผา ไฟในเตาที่มันเผาไหม้นะ สิ่งที่มันเผาไหม้อยู่ มันต้องสุก จิตนี้ก็เหมือนกัน ในเมื่อความเพียรมันมีอยู่ เหตุมันต้องเกิดขึ้น ความสงบมันต้องมา เราสร้างเหตุ เราไม่ไปสนใจในเรื่องของผล ถ้าไปสนใจในเรื่องของผล นั่นคือค้นหาข้อค้นหา ค้นหาข้อค้นหาแล้วก็ทำให้เราทุกข์ร้อนใจ เพราะเราไม่รู้ช่องทาง กิเลสมันพลิกแพลงเหลี่ยม ของมัน เหลี่ยมของกิเลสทำให้เราได้หลงไหลไป ลับหน้าลັບหลังแล้วเราไม่ได้ประโยชน์ขึ้นมา

ถ้าเราไม่หลงเหลี่ยมของมันนะ เราไม่หลงเหลี่ยมของกิเลส เราทำความเพียรของเราซึ่งๆ หน้า เห็นไหม นี่ทำซึ่งๆ หน้า ทำต่อไป ความเพียรของเราต่อเนื่องเข้าไปๆ นี่ไฟ ในเมื่อไฟเกิดขึ้น พลังงานมันเกิดขึ้น ความร้อนมันมี อาหารมันต้องสุก เห็นไหม อาหารต้องสุกคือว่า สัมมาสมาธิ มันต้องมาสิ ใจมันต้องเป็นสัมมาสมาธิขึ้นมา แล้วค้นคว้าออกไป พยายามแยกออกมาให้ได้ ค้นคว้าเข้าไป ค้นคว้าจนเจอ เห็นไหม เจอนั้นรู้เห็น ต้องเห็น เห็นแล้วชำระด้วยปัญญา

สัมมาสมาธิแก้กิเลสไม่ได้ เพราะสัมมาสมาธิเป็น ๑ ในมรรค ๘...มรรค ๘ มรรคตัวเดียว มันไม่เป็นสามัคคีได้ มรรคสามัคคี มรรคต้องรวมตัวกันเป็นมรรค ๘ รวมตัวกัน ไม่ใช่หนึ่งด้วย เพราะหนึ่งนั้นมีเรา เพราะว่ามีมรรครวม อยากให้รวมเราก็รวมให้ด้วยความคิดของเรา เห็นไหม เรา ไปรวบรวมขึ้นมา เหมือนกับเราเป็นหัวหน้า แล้วเราก็ไปขวางอยู่นั่นนะ มันไม่ใช่หนึ่ง มันรวมตัว เป็นนามธรรม แล้วมันทำลายกันนะ วิปยุตเข้าไป ทำลายกลืนเข้าไปนะ แล้วคลายออกมาเป็น สัมปยุต นั่นนะ จิตกับกายแยกออกจากกัน

ที่ว่า ลูกของอวิชชามันใช้อะไรทำนะ มันใช้นี้หากินอยู่ เพราะจิตกับกายมันเกี่ยวเนื่องกัน ด้วยอุปาทาน เห็นไหม อุปาทานในกายใจ ถ้าพิจารณากาย กายนี้ธาตุ ๔ เป็นธาตุ ๔ ดินเป็นดิน น้ำ เป็นน้ำ ลมเป็นลม ไฟเป็นไฟ แยกออกไป จิตมันจะปล่อยวางออกไปเลยนะ เว้งว่างหมด จิตนี้เป็น จิต กายนี้เป็นกายแยกออกจากกัน นี่กิเลสขาด ขาดออกไปนี่สังโยชน์ไม่ขาด ขาดออกไปนี่เพราะ จิตมันปล่อยวางขึ้นมาอีกชั้นหนึ่ง

ความปล่อยวางอันนั้นพิศดารมาก เพราะอะไร เพราะมันเป็นลูกของอวิชชาแล้ว ลูกของ อวิชชาขึ้นขึ้นมา มันมีอำนาจแล้ว มันเป็นคนเก่งกาจงาน นี่ที่ว่าเริ่มต้นขึ้นมา สิ่งที่เราได้ละ เราได้ละ

แล้ว สิ่งนี้เราควรดับ จิตกับกายนี้เราควรดับ ปิดช่องไม่ให้ออกหากิน สิ่งนี้ควรดับ ควรดับระหว่าง กายกับจิต ระหว่างจิตกับกิเลส นี่ควรดับ เราได้ดับกิเลสออกไปแล้ว เหลือแต่จิต สิ่งนี้ควรดับ นี่ น้ำหนักอยู่ที่ควร ควรคือการใคร่ครวญ ควรละ ควรพิจารณา แล้วดับ นี่ดับออกไป พอดับออกไป จิตนี้เป็นจิต กายนี้เป็นกาย เว้งว้างออกไป

ตรงนี้เป็นตรงที่ว่า จิตนี้มันจะเว้งว้างมีความสุขอยู่อย่างนั้น มันจะเป็นจิตล้วนๆ มันไม่ใช่ เกาะเกี่ยวกับกาย มันจะมีความสงบของมัน ถ้าผลอยู่ตรงนี้ ผลออกไปอย่างนั้นละ คิดว่าอันนี้เป็นผล อันนี้เป็นผลเพราะมันเว้งว้าง มันว่างหมด...มันว่างไปไหน ในเมื่อความผูกโกรธที่อยู่ตรงนี้ ความโลภที่อยู่ตรงนี้ ตรงนี้คือตัวกองบัญชาการ ตัวนี้คือตัวเสนาใหญ่ ตัวนี้คือตัวที่ควบคุมเราอยู่ในวงงานของมันทั้งหมดเลย นี่มันก็ต้องสร้างผลงานต่อไปเพื่อจะทำมรรคต่อไป มรรคที่จะขึ้นไป หากามราคะ

การค้นหากามราคะ นี้กามราคะ ถ้าเป็นพิจารณากายก็เป็นอสุภะ แต่การค้นหา การรู้เห็นนี้ ยากมาก ยากจริงๆ เพราะจิตมันจะส่งออกมา ธรรมชาติของของมีพลังงานมันจะพุ่งออกไป ช้างหน้า พลังงานทุกอย่างมันจะคายความร้อนออกไปข้างนอก มันไม่มีพลังงานตัวไหนย้อนกลับ จิตก็เหมือนกัน มันจะส่งออกตลอดเวลาโดยธรรมชาติของมัน แต่เราอาศัยธรรม อาศัยสัมมาสมาธิ นี้ย้อนกลับเข้ามา มันถึงว่าเป็นมหาสติ มหาปัญญา ขึ้นตอนนี้เป็นมหาสติ มหาปัญญา

เพราะกายกับจิตมันเป็นกายกับจิต มัน ๒ อัน มันระหว่างมือซ้ายกับมือขวาจับต้องกัน มัน มีความรู้สึกเกิดขึ้น แต่ตอนนี้ มือนี้โดนมัดรวมกัน มัดเป็นอันเดียวกัน เห็นไหม ก็ว่าจิตมันเป็น จิตล้วนๆ เราจะค้นคว้าอย่างไร ถ้าเป็นกายมันก็เป็นกายใน เวทนาในเวทนา จิตในจิต อยู่ตรงนี้ การ ค้นคว้า การรู้เห็นนี้เป็นเรื่องที่ว้ากกลับจริงๆ จนว่ามันจะสุดความสามารถ เพราะมันปล่อยวางเข้า มาๆ

ปล่อยวางเข้ามาหนึ่ง

สอง เคยแพ้มาตลอด กิเลสมันเริ่มแพ้ มันเริ่มต่อต้าน มันเริ่มหาทางที่จะทำอย่างไรให้เรา ผิดพลาดออกไปตลอดเวลา

นี่ใจจะย้อนกลับเข้ามาๆ คุณความเป็นไปของมัน คุณความเป็นไป มันละเอียดใจ น้ำใสแล้ว เห็นตัวปลานี้มันเป็นความสะอาด เป็นความใสโดยธรรมชาติของจิตดวงนี้ จิตดวงนี้มันว่างอยู่ มัน

เป็นจิตล้วนๆ ถึงต้องใช้มหาสติ สติธรรมด่าจับต้องตรงนี้ได้ มหาปัญญาที่จะใคร่ครวญเข้าไป
นี้มรรคมันละเอียดขึ้นไปเรื่อยๆ เกิดขึ้นมาจากใคร? เกิดขึ้นมาจากจิตที่มันพิจารณาขึ้นไปๆ นี้
น้ำหนักมันถึงมีหนักมีเบา

ตรงนี้หนักมากนะ หนักจริงๆ ถ้าเราจับตรงนี้ได้ นี่น้ำป่า น้ำที่ป่าที่รุนแรง แม่น้ำลำคลองก็
ไหลไปเรื่อยๆ แต่ตรงนี้เป็นหน้าผาที่น้ำกระโจนลงมาเป็นน้ำตก มันจะรุนแรง เสียงมันจะซู่ซ่าไป
หมดเลย แต่แปลก หาไม่เจอ น้ำนิ่งๆ เรายังจับต้อง เรายังจะทวนน้ำขึ้นมา แต่ตรงนี้มันเป็นหน้าผา
ชั้นที่มันไหลลงมาด้วยความรุนแรงของมัน

รุนแรงสิ รุนแรงในการที่ว่ามันเป็นโทษไง แต่ในเมื่อมันไปรุนแรงที่การเป็นโทษ มันก็
สร้างภาพสวยงาม เห็นไหม น้ำตกที่ตกมาจากหน้าผานี่สวยงามมาก มันเป็นที่น่าชื่นชม มันเป็น
สิ่งที่เราควรจะนอนพักผ่อนเล่นน้ำอยู่ตรงนั้น นี่มันเข้าไปจมตรงนั้นเสีย มันหาตรงนั้นไม่เจอ มัน
ไปคิดพันอยู่ตรงนั้นไง คิดพันอยู่กับความสวยงามของเขา คิดพันอยู่กับการที่ว่าเขาจะเอาจิตนี้ไว้
ในอำนาจของเขา

การขุดคุ้ย การค้นคว้าหากิเลสนี้เป็นงานอย่างประเสริฐ ผู้ที่ค้นคว้าหากิเลสได้ถึงจะรู้เห็น รู้
เห็นแล้วค่อยไปชำระกัน ผู้ที่ค้นคว้าได้นี้ต้องมีความพยายามหนึ่ง สำคัญอยู่ที่ครูบาอาจารย์ด้วย นี่
การติดครูบาอาจารย์ดีคอย่างนี้ ครูบาอาจารย์จะคอยชี้แนะ มันฟังการลูกศิษย์เข้าไปรายงาน ลูกศิษย์
เข้าไปส่งผลงาน หรือว่าเข้าไปรายงานให้อาจารย์นะ ฟังก็รู้ อยู่ตรงไหนๆ นะ ฟังออก ฟังทีเดียวก็น่ารู้

แต่เราไม่รู้ เราจะให้ค่าตัวเองมากกว่านั้นตลอดไป แต่ครูบาอาจารย์ฟังทีเดียวก็น่ารู้เลยว่าตรงนี้
เป็นคำพูดอย่างนี้ จะอยู่ตรงนี้ ตรงนี้เป็นคำพูดอย่างนี้ เพราะมันออกมาตามความรู้สึกอันนั้นนะ
มันปิดความรู้สึกอันนั้นไม่ได้ ความรู้สึกที่ว่าขาดมาชั้นสองชั้นนี้มันจะรู้อย่างนั้น แล้วก็วางอยู่...
วางไปไหน ในเมื่อการมาของมันอยู่ตรงนั้น ถ้าครูบาอาจารย์สะกิดใจ ถ้าครูบาอาจารย์สะกิดออกมา
นะ มันถึงออกมาค้นคว้า ออกมาพยายาม

สิ่งที่ว่างๆ มันก็ต้องหาอะไรครอง หาข่ายของปัญญากรองขึ้นมา ทำความสงบเข้ามา มหา
สติ มหาปัญญามันเกิดขึ้น มรรคอันนี้มันจะมรรคที่ว่ามรรครุนแรงมากขึ้นมา เราสร้างขึ้นมา แล้ว
เข้าไปค้นคว้าจับได้ การจับตรงนี้ได้ สะเทือนเลื่อนลั่น สะเทือนถึงหัวใจ สะเทือนไปหมดเลยถ้า
จับได้ พอจับได้ การแยกแยะต้องแยกแยะอีก เห็นไหม

ขั้นในขั้น ขั้นถ้าจะขาดจริงๆ มันขาดตรงนี้ ขั้นตรงนี้ ที่ว่า เวลาจิตไปเกิด เกิดเพราะอะไร สร้างคุณงามความดีเข้าไป เห็นไหม ขั้นนอก ขั้นใน ขั้นในขั้น ขั้นที่ ๓ นี้มันไปอยู่กับจิต แนบอยู่กับจิต แล้วเวลาเกิด ดวงนี้พาเกิด บุญกุศลใจ ไปเกิดบนเทวดาไปเกิดเป็นอะไร อันนี้พาเกิด

ถ้าขั้นอันนี้ขาด สิ่งที่จะไปเกิดนี้ โคนทำลายออกไปแล้ว มันจะขาดออกไปจากจิต จิตนี้จะเป็นอิสระออกไป เห็นไหม ถ้าตรงนี้ขาด ถ้ามันไม่ขาดละ มันจะขาดได้อย่างไรในเมื่อตรงนี้เป็นคนที่ว่าเป็นพ่อของอวิชา เป็นคนที่ว่าคนเขาเข้มแข็ง เขาทำงานมามาก เขาผ่านงานมากกว่าลูกมากกว่าหลาน เขาต้องแข็งข้อตลอด เขาจะพยายามต่อสู้ จะต้องต่อสู้กันอย่างสมบุกสมบันมาก

จะต้องต่อสู้ เห็นไหม ถ้าแยกขั้นก็เป็นขั้น ถ้าแยกกายก็เป็นอสุภะ ตรงนี้เป็นอสุภะล้วนๆ เป็นอสุภะอสุภัง ถ้าจับกายนี้จะเป็นอสุภะ มันจะเป็นอสุภะถ้าเรามีกำลังพอ ถ้าไม่มีกำลังพอ มันเป็นอสุภะ เป็นความงาม เป็นความพอใจ นี่มันเทียบกันด้วยพลังงาน เทียบกันด้วยใจของเรา

ถ้าใจของเรามีพลังงานขึ้นมา พลังงานตัวนี้เป็นสัมมาสมาธิ มรรคมันจะหมุนไปได้ ถ้าพลังงานเราไม่พอ มรรคมันไปไม่ไหว แล้วจะ โคนกิเลสตีต้อนกลับ ตีต้อนกลับมาเลยนะ นี่รุนแรงมหาศาล มีกำลังเท่าไร พุงเข้าทั้งตัว ทุ่มทั้งชีวิตนะ ชีวิตมีขนาดไหนก็ทุ่ม ถึงตรงนี้แล้วต่อสู้ไม่มีการย่อท้อถอย นี่น้ำหนักของธรรมมันจะรุนแรง รุนแรงจริงๆ ธรรมนี้ไม่มีการเรียบง่ายหรือก ไม่มีการเรียบง่าย

เรียบง่ายขึ้นเป็นปริยัติ เรียบง่ายขึ้นเป็นยัมมา มันเรียบๆ ไป เดินไปเดินมาแล้วมันปล่อยวาง... ไม่เคยมี กิเลสไม่เคยปล่อยวางง่ายๆ ถ้ากิเลสปล่อยวางง่าย มันมีลัทธิอยู่ในสมัยพุทธกาล เห็นไหม คนเราเกิดมาแล้ว ๕๐๐ ชาติ คับ เกิดมาแล้วให้เสพสุขเถอะ ครบ ๕๐๐ ชาติแล้วจิตนั้นจะพันไป...มันเป็นไปไม่ได้ เพราะมันเสพขนาดไหนมันก็ไปสะสมลงที่ใจ ใจนั้นได้สะสมสิ่งนั้นไว้มันก็ยึดมันถ้อมัน เสพครั้งต่อไปต้องมากขึ้นๆ ถ้าทำเก่าแล้วมันจะไม่พอใจของมัน

มันเป็นไปไม่ได้ เพราะตัวหัวใจนี้ ภาวสวะ ตัวภพ ตัวหัวใจคือตัวภาวสวะ อนุสัยอยู่ที่หัวใจมันเป็นตัวรองรับทุกอย่างที่เราสร้างสมคุณงามความดีความชั่วต่างๆ จะไปตกอยู่ที่ภพของใจนี้ทั้งหมด แล้วมันจะหมดไปโดยธรรมชาติ มันเป็นไปได้อย่างไร? มันเป็นไปไม่ได้

ศาสนาพุทธนี้มีมรรค ศาสนาถึงมีผล เห็นใหม่ ศาสนาพุทธนี้สอนมีเหตุมีผล ศาสนาลัทธิต่างๆ เขาสอนด้วยความมมงาย ศาสดาปิดตามากี่สอนลูกศิษย์ให้ปิดตาไปไง ปิดตาว่า ๕๐๐ ชาตินั้นจะสิ้น แล้วก็เสพสุขกันอยู่ในโลก มีแต่ความสุขเพลิดเพลินไป ๕๐๐ ชาตินั้นจะสิ้นไป

นี่ก็เหมือนกัน ตรงกามราคะ ตัวพาตายพาเกิดมันก็รุนแรงเข้ามา มันถึงว่า ไม่มีทางที่มันจะปล่อยเราให้เป็นอิสระ อย่างใดก็แล้วแต่ ถ้ามันทำไม่ได้ เราต้องตายไปพร้อมกับมัน ตายไปแล้วยังอยู่ในอำนาจของมัน เห็นใหม่ เราก็ต้องผ่อนทุกอย่างที่จะต่อสู้กับตรงนี้ไง นี่ผ่อนทุกอย่าง ร่างกาย อาหารก็ไม่ให้กิน เพราะร่างกายมันจะมีพลังงานเกินไป ให้มันอ่อนมาควรแก่การงาน แล้ววิปัสสนาไป แยกขันธุ์เป็นขันธุ์ กายเป็นอสุภะ แยกออกๆ มันจะปล่อยวางบ้างๆ น้อยครั้งนะ ปล่อยวางไม่ใช่ปล่อยวางแบบแพ้ชนะ ปล่อยวางแบบยึดไว้ตลอดนะ ปล่อยวางแบบถอยร่นนะ ถอยร่นเข้าไปๆ เราวิปัสสนาไป วิปัสสนาซ้ำแล้วซ้ำเล่า ตรงนี้ใช้เวลานานมาก จะต้องใช้เวลาพิสูจน์กัน อยู่ตรงนี้มหาศาลเลย มหาศาลแล้วต้องทุ่มเข้าไปด้วยนะ

ถ้าเราแพ้เข้ามามันจะปล่อยออกมา ถ้าเราแพ้ชนะ มันจะออกมาแล้วเราก็ทำอะไรไม่ได้ ทำอะไรไม่ได้เขาก็สร้างขึ้นมาว่าตรงนี้เป็นผล เหมือนกับที่ว่ามันปล่อยแล้วมันไม่ขาด สิ่งที่ไม่ขาดมันก็ว่าง เพราะก่อนที่เราจะไปจับ ใจนี้เป็นนามธรรมล้วนๆ แล้วไปจับเจอขันธุ์ เจออสุภะ แล้วเวลาปล่อยมันก็เป็นนามธรรม กลับไปเป็นนามธรรม นี่มันก็หลอก หลอกอย่างนั้นตลอดเวลา

สิ่งที่หลอกมันยังหลอกอยู่ในหัวใจ ถ้าเราพยายามต่อสู้ ต่อสู้ด้วยสติสัมปชัญญะทั้งหมด ต่อสู้ด้วยชีวิตจิตใจนี้ทั้งหมด เพราะงานนี้มันเกือบจะอยู่ในมือของเราแล้ว มันเกือบจะสำเร็จอยู่ในหัวใจของเราที่เราสามารถชำระกิเลสออกจากใจของเราได้ ทำไมมันจะไม่มีกำลังใจขึ้นมา ก็สู้เข้าไปบ้าง แพ้บ้าง ชนะบ้าง ทำจนกว่าเราชนะมากขึ้นๆ เห็นใหม่ พอชนะมากขึ้น เรามีโอกาสขึ้นไป ปัญญา มันจะแยกออก มันจะมหัศจรรย์ เรื่องปัญญาตรงนี้นะ มันแยกไปได้อย่างไร มันคิดต่อสู้ได้ อย่างไร มันจะเห็นไป มันเป็นปัจจุบัน

ถ้าเป็นการที่ครูบาอาจารย์พูดอยู่นี้มันจับได้เป็นแค่อุบายวิธีการ ถ้าเราไปวิปัสสนาแล้วมันเป็นอุบายของต้องเดี่ยวนั้นๆ มันถึงจะชนะกัน ถ้าจำมามันก็แพ้ เห็นใหม่ จนกว่ามันชนะเข้าไป จนมันขาดออกนะ จิตนี้เป็นจิต ขันธุ์นี้เป็นขันธุ์ แยกออกจากกัน สะเทือนเลื่อนลั่น แล้วจะมานั้นมโนลได้ได้อย่างไร โลกธาตุนี้หวั่นไหว

กามราคะ เพราะจิตดวงนี้ไม่เกิดในกามราคะ จิตดวงนี้เกิดเป็นพรหมอย่างเดียว ชั้นนี้ไม่มีจิตนี้หนึ่ง ไม่ตายมันก็หนึ่ง ไม่ตาย จิตนี้มันก็เป็นต่อของจิตอยู่แล้ว แล้วเวลาตายไป พรหมนี้ก็มีชั้นเดียวอยู่แล้ว มันโดยธรรมชาติ ที่อยู่นี้ก็เป็นพรหมอยู่แล้ว ขณะอยู่ในร่างกายของมนุษย์นี้ก็เป็นพรหม เวลาหลุดออกไปมันก็เป็นพรหม เป็นพรหมโดยธรรมชาติเลย แล้วก็ต่อไป หลุดไปออกไปจากบนพรหมนั้น

ทีนี้ ถ้าเราจะหา นี่คือปู่ของอวิชา อยู่ในราชวัง อยู่ในเรือนยอด เห็นไหม เรือน ๓ หลัง กามราคะ ปฏิฆะ นี่เรือน ๓ หลัง กามราคะ ปฏิฆะ ผูกโลก โกรธ หลง แล้วรวบยอดเป็นเรือนยอด เรือนยอดขึ้นมา นี่คืออวิชา นี่คือตัวปู่ การค้นหาตัวปู่นี้ยากที่สุด เพราะอะไร เพราะว่ามันละเอียดอ่อนจนถึงว่าไม่ใช่ชั้น ไม่ใช่อะไรทั้งสิ้นเลย มันเป็นญาณนะ ญาณอยู่ข้างบน อยู่อย่างนั้น เพราะมันเป็นหนึ่งอยู่แล้ว

นี่ถึงว่า พอเป็นญาณมันก็เป็นความว่างใจใหม่ รูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชา นี่อุทธัจจะ ถ้าพลังงานมันใช้ของมันก็เป็นอุทธัจจะ คือการมันทำงานไป พอทำงานไปมันก็ไปเห็นตัวมันเอง เพราะมันเป็นตัวมันเอง สิ่งที่เป็นตัวมันเอง สิ่งที่เป็นต่ออยู่ สิ่งที่ไม่มียะไรเทียบเคียง ไม่ใช่เพื่อน ๒...เป็นหนึ่งในเดียว ไม่มีเพื่อน ๒ เพื่อนมันขาดมันตายมาตั้งแต่ข้างล่างแล้ว นี่ไม่มีเพื่อนเลย มีอวิชา พลิกจากอวิชาเป็นวิชา มันไม่ใช่เพื่อน มันเป็นอวิชา อวิชาอยู่ตรงนั้น การค้นคว้าหาตรงนั้น พลิกออกมา

พอพลิกออกมา เห็นไหม ด้วยญาณ นั้นนะ กิเลสมันดับ พอกิเลสมันดับตั้งแต่วันนั้น ตั้งแต่กิเลสดับ ตั้งแต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตั้งแต่วันวิสาขบูชา อีก ๔๕ ปี กิเลสไม่เคยเกิดจากใจดวงนั้นอีกเลย ถ้ากิเลสดับออกไปจากใจแล้ว กิเลสจะไม่มีอยู่ในหัวใจนั้น กิเลสมันตายไปแล้วมันเอาอะไรมาอีก เพราะมันขาดออกไปจากใจ ถึงเพื่อน ๒ ไม่มี

ถ้าอยู่ด้วยกันเป็นเพื่อน ๒ นะ อยู่ด้วยกัน เห็นอกเห็นใจกัน ว่ารู้เท่ากันแล้ว เวลาออกไปข้างนอกก็เป็นกิเลสออกไป...มันไม่ใช่ มันไม่มี สิ่งนี้ไม่มีในภาคปฏิบัติ มันมีอยู่ในบุคลาธิษฐาน บุคลาธิษฐานขึ้นมาเปรียบเทียบขึ้นมา อวิชากับวิชา วิชา กับอวิชา เห็นไหม แต่ในเมื่ออวิชาคือความไม่รู้ แล้วรู้มันรู้ซะ มันพลิกออกมา นั้นนะ กามภพ ภวาสวะ กามส่วนกาม นี้ภพของใจ ภพของใจมันพลิกฟ้าคว่ำดิน พอพลิกขึ้นมา ภพก็หลุดออกไป ภพ เห็นไหม ภพเป็นอตตะ อนุสัย

กิเลสนอนมาในหัวใจนั้น มันชำระหมด มันพลิกหมดเลย นั่นนะ สิ้นสุดของการประพฤติปฏิบัติ
 สิ้นสุดของธรรม

ธรรมที่เราสะสมมา เห็นไหม ธรรมที่ว่ามีน้ำหนัก มันจะมีน้ำหนักอย่างนี้ มีน้ำหนักมาก
 ตั้งแต่ฆ่าหลานก็วิชาหนึ่ง เพราะหลานนี้เป็นเรื่องของเด็กๆ เราก็ยังต่อสู้กันเกือบเป็นเกือบตาย
 ในเรื่องของลูก เห็นไหม ระหว่างธาตุ ๔ ธาตุกับใจ ในเรื่องของพ่อของเขา ในเรื่องของกามราคะ
 เรื่องของการช้อนครอบครว เรื่องของพ่อของเขา นี่เรื่องของปู่ของเขา นี่มันทำลาย มันปทาน มัน
 สมุจเฉตปทาน ฆ่าๆๆ

ฆ่ากิเลสนี้ประเสริฐนะ ถ้าทำลายกัน รังแกกัน อันนั้นเป็นสิ่งที่ว่าไม่สมควร แต่การทำลาย
 กิเลส การชำระกิเลส การฆ่ากิเลสนี้ประเสริฐที่สุด การฆ่ากิเลสออกไปจากใจ ใจดวงนั้นอยู่ใน
 ร่างกายดวงไหนก็แล้วแต่ ร่างกายนั้นกับใจดวงนั้นประเสริฐ เพราะอะไร เพราะว่ากิเลสมันตาย
 แล้ว ความตายไม่มีอีก กิเลสตาย หายใจเข้าหายใจออกไม่มีโทษกับหัวใจดวงนั้นอีกเลย หัวใจดวง
 นั้นบริสุทธิ์ผุดผ่อง พอเป็นที่พึ่งของใจดวงนั้น ใจดวงนั้นพุดน้ำหนักออกมาหนักมีเบา ไม่มี
 เรียบๆ หรือก มีหนักมีเบา ควรหนักจะหนักทันที ลูกศิษย์ลูกหามาหา (เทพสิ้นสุดเพียงเท่านี้)